

Mārijas Vēstis

Ilustrēts nedēļas šurnāls sievietēm,
literaturai, mākslai un sadzīvei.

N° 31.

1909. gadā.

Iznāk trešdienās.

Saturs:

Egoisms un altruisms. Profesora Dr. Vitenu Andšinska. No Antona Austrina.
Friedriha Paulsena.
Upfats: Sinibu komisijas vasaras sapulzes.
Lautstrādneeku satums un stahvolklis. Dāšhadas finas un pašnojumi.
Widsemē. XVII. Dr. Adolfa Agthes.
Lautiskās apstāas pahrweidoshanās. IV. Bildeš: Ehdoles pils. 1904. —
Ehdole. Ešers. 1904. — Jaunpils,
Kursēmē. 1905. — Jaunpils. Pils-
tornis. 1905.
Kad druwa breest. Renē Basena romans.
No frantschu walodas tulstots.

Abonešanas maksa

Ar pefuhstichanu eelshēmē:		Rigā sanemēt:		Ar pefuhstichanu ahršemē:	
Par gabu	3 rēl. 50 kap.	Par gabu	2 rēl. 50 kap.	Par gabu	5 rēl. — kap.
" 1/2 gabu	2 " — "	" 1/2 gabu	1 " 50 "	" 1/2 gabu	2 " 50 "
" 1/4 gabu	1 " — "	" 1/4 gabu	— 75 "	" 1/4 gabu	1 " 25 "

Numurs makšā 10 kap.; Iatra adreses maina 10 kap. Slnbinajumi makšā 10 kap. par weensleigu smalku rindinu.

II. Rīg. Krahj-Aisdemu Sabeedriba

tagad atrodas

Sabeedribas pašchas jaunajā mahjā

Aleksandra eelā Nr. 12

(Dzirnavu eelu stuhri).

Beņem noguldījumus no 1 rubļa fablot un maksā 5—6 procentus; par tetofču rehtinu 4 proz.
Noguldījumus ismaksā tuklit bez usteikšanas.
Išņeedf aishēmumus pret wehrtspapireem, obligazijam, galweneekem un personigu drofchibu.
Darba laiks no 10—2. Telefons 1388.

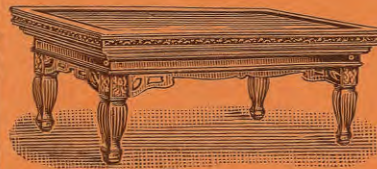
W a l d e.

Sahrku magafina

J. Kiege,

Rīgā, Aleksandra eelā Nr. 51.
Telefons Nr. 3768.

Biljardu fabrika

J. Kiege,

Rīgā, Aleksandra eelā Nr. 51.
Telefons Nr. 3768.

Beņem ahdas, pubshla un weneristkus slimneekus sawā primat-ninikā, Terbatas eelā Nr. 7 (ee-ēja no Dzirnavu eelas), no plšk. 9—11 un no 5—8 un bej tam otrdeenas no plšk. 7—8 wafarā.

Dr. J. Kraukst.

Kaunuma, ahdas, šilistifās, pubshla un dšimuma šlimibās it-deenas no plšk. 9—1 un no 6—1/2 9 w. No pulsk. 5—6 w. tīf damas un behrnus. Rīgā, Maršalu eelā 8, tuwu pee Grehneetu eelas.

Dr. Machtus.

Dr. Kliorin,

ahdas un dšimuma šlimibās praktiseju wafarā 3lgezeemā, Emwas eelā Nr.1, no pulsk. 4—6.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peedahwā

eekshsemes un ahrseemes wihnus,

kā ari konjaku „Royal“,

štipru wihnogu wihnu 50 kap.

sefoschās filialēs:

Sumorowa un Dzirnavu eelu stuhri,

Delgawas fchofejā Nr. 12,

Ahgenskalmā, Mescha eelā Nr. 4a,

Petschat tunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Wez-Rigas stuhri.

W. K. Kiessling,

Rīgā, piano magafina,
L. Jehkaba eelā 8, blakus birchaj.

Fligeli,

Piano,

Harmoniumi,

Klaweru spehles aparati,

noschu skapji

šikai labakee fabrikati par mehtenam

zenam.

☉ Kafijas ahr-dedsinatawa

„NEKTAR“

peedahwā weenmehr swaigi

dedsinatu un maltu kafiju par

lofi mehrenām zen. Ari nededsinatu-kafiju, fehju, zukuuru, u.t.t.

Leelā Aleksandra eelā 24.

☉ Eeēja no Romanowa eelas.

Basinojums.

Sahlot no 1. julija paangstiyatās „ahšes“ wodošku dehl, teef sawā augštā labuma dehl wifur eezeemātee papirofi:

„Stella“

ne wairs ā 20 gab. par 6 kap. — bej

ā 15 gab. par 6 kap.

wagatawoti, pee tam mums bij eešpebjams fcho papirofu labuma wehl paangstinat.

„Laferme“ sabeedriba, Sw. Peterburgā.

Dr. P. Jurjana

wezmahtu škola, Rīgā

(ar krona teešbam).

Šaunu školneetfchu usņemšana katru deenu no 3—5.

Tuwatas šinas pee Dr. P. Jurjana, Alberta eelā 2a. Telef. 3739.

Odina dibinatā Skolotaju Sabeedribas

Wihreefchu un Seew. Cirdsu. skolās

(ar teešbam) un

Clementar-školā

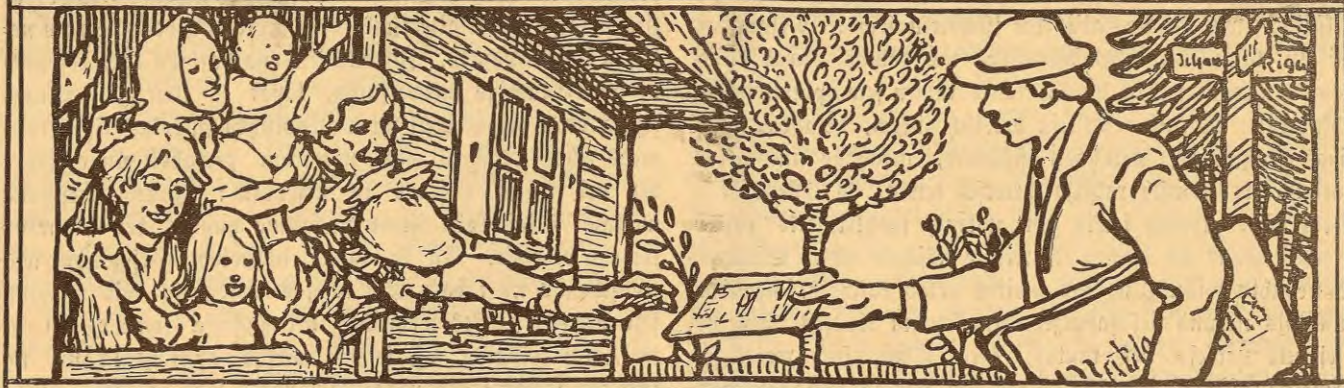
Martas eelā Nr. 5.

Usņemšanas eksameni 13. un 14. augustā. Mahzibu šahkums 17. augustā.

Kanzleja atwehrtā no 1—2 if darbdeenas.

Školās nauda no 15 libdš 45 rbl. pušgadā.

Mahjas Weefis

Nr. 31.

Rīgā, 5. augustā 1909. g.

54. gada gabjums.

Egoisms un altruisms.

Profesora Dr. Friedricha Paulsena.
(Turpinājums.)

PARIZES LATV.
MAKSL. U. RAKSTŅ.
VEIC. PULCĪNS

3. Zīl maš darbības pehž fawām sekam war eedalit egoistiskās un altruistiskās, til pat maš pehž faweem motiweem. Wišpabrim ir dihwains tas eedoms, ka itweenam darijumam esot fawš motiws. Kā siiskā pašaulē us weenu kustejumu fanahš daudš zehlonu, tā it us weenu gribas lehmumu daudš motiwu. Parastam itweens atšewiškšs darijums noteek tā, ka pastahwigs gribas wirseens, kurešch pats atkal zehlees no individualas dabas un dšihwes stahwotta, šatrahpas ar šahdu atgadījumū, kas fawutahrt radees no apstahškeem. Pee gribas wirseena attihstiskānās šahrtigi darbojas lihdsi zitu eewehroschana, un pee apstahškeem beeschi pirmā šahrtā peeder personas, kuras fawu eespaidu dara luhgdamas, prašdamas, drošchinadamas, atrunadamas, ussteikdamas, no pašadamas waj nu taišni wahrdeem, waj ari til weentahrschi, šaut ari pat ne klahš dšihwodamas. Waj tas ir egoistiskš waj altruistiskš motiws, kas semneeku pamudina fawu druwu apštrahdat, fawu lauku uslabot, gadu no gada deenu no deenas iškahlam un darbigam buht? Ša ir nekehdsiga alternatiwa. Šats semneeks, ja winam jautatu: waj tu to dari fewis waj zitu labā, jautataju jautadams usluhtotu, waj tas pee pilnas jehgas? Un ja winsch tomehr atbildešu, tad winsch teiktu: winsch to darot taphēž, ka tam tā wajagot buht, zītadi mahjas newarot pastahwet. — Un šamdehš mahjam wajaga pastahwet? — Nu, buhtot tatschu šauns, tās isdšihwot. Winsch tur ari mihtot ar fawu gimeni. Un ja morališkš tuwat paluhtotos, winsch warbuht atrastu, ka šchis pats semneeks kreetni darbojas pa fawu pagastu, audšina deklus semet un dod tos šara deenestā, un ka winsch wišu to ari grib, un ka preeksch tam par pamatu ir minetā šaimneeziskā darbiba. Winsch tā štrahdā, waretu teikt, ne pa graščam preeksch fewis un tad atkal pa graščam preeksch zita; bet tas wišumā tā eet šopā; wina apšinato un

neapšinato noluhstu šuma noteiz wina darbibu, un naw tur it nekahdas šewiškšas grahmaweschanas: tas ir preeksch manis, tas preeksch manas gimenes, tas preeksch pagasta. Šahdu grašču rehšinaschana, šapat kā preeka bilanze, šastopama pee morales teoretikeem, šuri aiš šajehgumu škaldischanas neredš pašchas leetas.

Un waj leeta zītada pee mahššineeka, šinatneeka, walšis wišra? Warbuht šchim us wina 70. dšimštamo deenu isdod apleezibu, ka winsch weenigi darbojees tautas waj zilwezes labā. Šahdreis ari daschš pats šew israšta šahdu apleezibu, kā Kristians Wolššs šahdā no šaweem preekschwahrdeem: winsch no šenšaikem šewi šajutis leelu mišlesibu us zilwešu dšimumu un tam par labu šazerejis wišus šewus darbus. Šš nebuht nedomaju wezajam Wolššam netizet; bet tomehr man jashchaubas mašleet, waj ta leeta pateescham šahda bija, tas ir, ka winsch wišpirms eewehroja zilwezes labumu, tad pašrdomaja, kā winsch tai war leeti deret, un atradis, ka nekās naw derigaks par „derigām domam“, štahjās pee fawu rakstu šazereschanas. Bet šaikam gan bija tā, ka winam wišpirms bija dšina, par leetam domat, lai preeksch fewis eeguhtu ššaidribu; ka tad, kad winsch domajās to šašneedšis, winam nebija meera, šamehr šawas domas nebija usraššijis us papira; ka winsch pee tam šchad tad ar gandarijumu padomaja, zif ššaidri leeta isteikta, zif kreetnu to atradis laštaji, ka mahzito šaikrašti runā par teem ar atšinišu, ka pretneeki nišnosēes par daschu kreetnu duhreenu; ka winsch daschreis buhs domajis par zilweži un par atšinas wehrtibu preeksch winaš dšihwes un ka winsch šaur šaweem darbeem buhs weizinajis pateesibu. Un ja šchee darbi zehlās tā gluschi zilwežiski, tas wina wehrtibu nebuhs mašmajis. Gluschi otradi, to darbu wehrtiba, šuri teek dariti „preeksch ziteem“, šaikam buhs šchraubamaka, nekā

to wehrtiba, pee kureem tika domats weenigi par paschu leetu un warbuht schad tad ari par isgudrotaja pehzflawu. Schopenhauers neko dauds nemehdsa domat par zitu labumu un kaunumu; ko winsch domajis un rakstijis, to winsch rakstijis fewis pascha laba, lai isschkiru few leelo efamibas mihsflu, lai ufturetu pee dschwibas tas domas, kuras dsim-damas winam patifa un lai tanis rabitu few aplaimojoschu aptahrtni. Winsch nerakstija preeksch ziteem, nekahdas mah-zibas grahamatas, nekahdas sistemas, nekahdas sinatnikus darbus, bet winsch rakstija preeksch fewis, ka ihsdens dsej-neeks dsejo preeksch fewis un ihsdens mahslineeks rascho preeksch fewis un istehlo, ko winsch eekscheji reds. Sinams, ja nebuhtu winu zitu, tad netiktu nekas raschots, neweens runatajs neruna bes sapuljes, kura winu klausas, neweens dsejneeks nedsejo bes tautas, kura winu dseed waj lasa, neweens rakstneeks neraksta, ja nebuhtu, wismas wina eedomas, kaudis, kuzi lasa, ko winsch raksta. Bet tomehr, kam par wisam leetam wis tas dwehselei ir tik tuwu, ka winsch zitadi newar, ka par to runat, kam dsina us to buhtu ja-smelas titat no domam par ziteem un scho labumu, tas gan sawas puhles waretu preeksch teem ziteem eetaupit. Goethe kahdreif faka (pee Germana): „Es sawa rakstneeka amatâ nekad neefmu jautajis: ko grib leela masa un ko es deru wisumam? Bet es weenmehr esmu zentees, pats fewi padarit prahrigaku un labaku, sawa pascha personibas faturu pawairot un tad titat issteikt, ko es biju atfinis par labu un pateefu.“

Un pat pee ihsdenas usupurechanas leeta naw zitada. Waj pee Leonida un wina beedreem, waj pee romeeschu legends Regula motiws bija egoistisks waj altruistisks? Jautajums jau ir nejehdfigs un grib to skaldit, kas neras naw schkirams; saprotams wini zihnijas un usupurejas preeksch pilsehčas; bet ari saprotams, pilsehča aba ir winu pilsehča un newis swescha; otrup, wini zihnias un mirst preeksch sawas flawas, bet winu flawa lihds ar to ir Spartas flawa; ka lai te isschkir pascha no swescha? Un ta tad nu war teikt: ikweena paschusupurechanas lihds ar to ir ari paschustureschanas, proti idealâ pascha ustureschana: ka es pats fewi usupurejos, ka es sawu dschwibu zihna leeku kihlam par mantu, kuru es turu augstaku par sawu dschwibu, tas jau ir wislepnaikas paschapsiprinajums. Kahdu augstaku faturu lai wehletos few zehla dwehsele nekâ tur pascha liktena sneegto: zaur lepnu nonehmumos mirt, sawa pascha wahrdu kronet ar muhschigu flawu un wisas pehznahkoshas paudses pastahwet jo projam ka waronigs paraugs. Bet usupurechanas, kuru es zeestu gluschi paschi, ta nebuhtu mans darbs un ta tad ari nekahda paschusupurechanas. Ta tad te ir ari „sawtigs“ moments un „ne-sawtigs darbs“ wispahrim ir eekscheja pretruna. Te weenmehr peedalas Pats, tas upure kahdu mantu par kahdu leelaku mantu, peederumu par godu, labu wahrdu par skaidru frds apfinu, dschwibu par sawas tautas bishwibu un godu. Otradi, nodewejs upure draugu waj godu waj tautu par 30 sudraba grafcheem; labaki winam gan ari buhtu sudraneeki bes upura. Starpiba ir titat mantu wehrtibu kahrtiba; un lihds ar to ir noteikta zilweka wehrtiba: wehrtibu

kahrtiba, kahdu winsch dob mantam, parahdas wina pascha wehrtiba, wina gribas dsikafais wirseens.

Fisiki apgalwo, ka uniwersumâ neefot nekahda isoleta punkta; ikweens kermeniskas pasaulis elements stahwot ar ziteem sawstarpeja atteekme. Ari moraliska pasaulis naw nekahdu isoletu punktu. Zilweka ikweena darbiba dara eespaidu us wisu tikumigo uniwersumu, tapat ka ikweens notikums schaja dara eespaidu us katru atsewischku zilweku. Eespaibus mehsh schahda kahrtâ gan newaram peerahdit un atklat; bet ari fisika pasaulis to newaram: atmena krichana manami neschachoba semes smaguma punktu, bet tas winu tomehr pawirsa. Ta ka kahda indiwida teeschanas waj reeschanas no tabaka waj kafejas nesagrosa wis manami scho pretschu tirgus wehrtibu, bet sagrosa tomehr, un ar to dara eespaidu us semes wirsus apstrahdaschanu un zilwezes fainneeziško nodarbochanos. Kad weenam kahda rikschanas patihf waj nepatihf, tapat kahds mahsflas weids, kahdas domas, kahds wahrds, tad tas manami gan nesagrosa tikumus, mahsflu, domaschanu, walodu sawa aptahrtni, sawa tautâ, zilweze, bet sagrosa tomehr. Schi weena faktiska sagreschiglschanas ar wiseem subjektivi parahdas eeksch tam, ka neweenam naw gluschi weenaldisgi, ko otrs dara: winsch spreesch par to, atshst to par labu waj nopaka, tiklihds to reds: un jebkura spreeschana ir schkums no eejautschanas, kura jebkura darischanu weizina waj kaw. Ir it ka ikweens sawustu: ko tas dara, gar to tew tatschu daka, tas darbojas tawu beidsamo mehrku laba waj teem preti.

4. Waj tad nu pretstats stary egoismu un altruismu wispahrim ir nejehdfigs? Waj neras naw sawtopama nekahda starpiba tais motiws un darbiba, kas us kahdu isschkirchanu pawedina?

To es sinams neapgalwoju. Ir gan gadijumi, kur pascha intereses leelas saduramees ar swescham interesem. Ir bes schaubam darbibas, kur pascha labums teef meklets us sweschas labklahjibas rehstinu, un otradi ari darbibas, kur pascha intereses un fleezibas teef usupuretas sweschai labklahjibai; pee tam war palikt neisschkirts, waj pirmâ gadijumâ pascha labklahjiba, to nemot wisdsikata nosihme, ko pelna, un otra pasaud. Un scheem notikumeem bes schaubam ir leela moraliska nosihme. Ar augschejo es gribeju titat aprahdit, ka pretruna stary pascha un sweschu labklahjibu, stary sawtigeem un altruistiskeem motiweem ir titat isnehmums, bet newis parasta parahdiba. Parastam darbiba un motiwi mehds fastanet. Dshwe naw tik besmeeriga leeta, kahda ta parahdas daschu moralistu istehlojumos, it ka ta buhtu nerimstiga prahwa par tawu un manu. Naw gan neweens zilweka muhschs, kuras schi zihna nebuhtu jaiszihna, bet ir dauds muhschu, kur tai nepeekriht nekahda swariga loma. Kas stahw weseltga gimenes dschwê, labi notahrtotas fabeedribas dschwê, kas sawu muhschu pilda ar godigu un kahrtigu amata nodarbochanos, tas gan neta dauds nejutis no schahdam sadursemem, un winu altruistiskais isschkirums tam ne-iskikes ka wina dschwes ihsdenais faturu, kuresch der par mehrawflu wina moraliskai wehrtibai.

Un tà lai nu moralliffti apfpreefch tahdus gadijumus? Waj wifadâ finâ peenahkas fawas interesef usupuret fweefchu intereschu labâ, un ja nepeenahkas, waj tas wismas naw teizami un labi? Schopenhauers tà domâ, un parastais nojehgums leekas winam dodam taifnibu: uf to norahda waloda, kura radijufe wahrdus firfniba un fauniba, fawtiba un pafchlabums. Bet ja tuwat paluhfojas, tad leeta neifrahdas wairs tif weentahrfcha. Wispirms buhs manams ka ne iftura darbiba, kuras mehrkis ir, zitam darit labu, pateefcham ir labdariga; altruiftifftais noluhks wehl nendrofhina labdarigos panahkumus. Ir dauds „labdaribas“, kura faunu ween padara; ir pat kaudis, kuzi ir tif befgaligi „labi“, ka neweenam no tam naw nekahds labums, bet kas nahf sem winu eefpaida, tas teef iflutinat un famaitats. „Sirfniba“ bef gudribas naw laba, bet postiga, tikpat postiga tà jebkura nedifziplinetâ dabas dftia; Schepfers ar nefcheligu pareiftibu fhmejis, kahdi panahkumi ir „firfniba“, kad to newada prahts. Tâ tad fleezibu altruiftifftais wirseens ween pats par fewi wehl nebuht naw moralliffti labs, ne wehl weenigais morallifftais labums.

Bet tahkat, waj tad mehſ waram atfht, ka wifadâ finâ ir teizami waj pat peenahkums, upuret pafcha interesef, ja tas pateefcham fefmê fweefchu labklahjibu? Netizu. Lai es zitam padaritu kahdu masu preeku, tad man fawas interesef buhs nowahrtâ list? Waj man buhs fawu mantibu, wefelibu un dftiwibu list uf fpehli, lai kaut kahdam flimneekam ifpilditu kahdu newainigu wehlejumos, fagahdatu tam kahdu masu atweeglinajumu? Waj tas ir peenahkums, jeb waj ja naw peenahkums, waj tad ikreis teizams un flawejams? Waj man buhs fawa pafcha labumam dftitees pafat wehl fawos pehznahkamos un peederigos, waj man buhs atraut fawam brahlim, fawam behrnam to, kas fchim no leelas wehrtibas, bet naw faneedsams bef treschaju intereschu eewehrojamas fafchaurinafhanas? Neapmahtis fpreedums te ne azumirkli nefchaubifees teift: glufchi otradi, maneji ir man tuwat nekâ fweefchineefi un naw mans peenahkums neewehrot winu labklahjibu, lai ifpilditu fweefchu wehlejumos, bet tas ir peenahkuma pahrahpfchana. Tâ tad pafcha intereschu un fleezibu usupurefhana pate-par fewi naw laba, bet titai, zit tahku to prafa zitu fwarigas interesef: kas fawu dftiwibu usupure zita dftiwibu glahbdams waj fawai tautai kalpodams, to pabrhno un flawê; otradi, kas otram truhkumâ un postâ kauj eet bojâ, eekam atfakas pats no fawas ehrtibas waj baudijuma, to patâ par fawtigu un zeetfirdigu.

Tâ tad leekas, ka fpreedumu wada noluhku nofhmes objektiva apfwehrafchana. Waj tad nu no fcha stahwolka par wispahreju normu pee pafcha un fweefchu intereschu apfwehrafchanas war ufstahdit: leelakai interesef weenmehr ir preekfchroka pret mafako, nemas neewehrojot waj leelaka ir

pafcha waj fweefcha? Us fcho normu nowed kolektiwiftifftais utilitarifms: ja abfolutais mehrkis ir wisleelaka fkaita wisleelaka laime, un ja darbibu objektivo wehrtibu mehra ar to, kahdâ mehrâ tâs rada laimi, tad atteifchanas no pafcha laimes buhtu wajadftiga, ja zaur to tiftu radita leelaka, nepeelaischama turpret, ja zaur to tiftu radita mafaka waj pat nekahda fweefcha laime.

Wispahrejo formulu warê peenemt. Bet lai winu iffargatu no pahpratumem, tad wajadfes winu pafkaidrot ar tuwateem noteitumeem. Par wifam leetam jaatgahdina, ka laime waj labklahjiba neet tà naudas gabals no weenas rokas otrâ. Laime ir fefmigas darbibas panahkums, to newar eedahwinat, to wajaga fahtrahdat. Dtrs pee tâs war dot titai ahrejus lihdseltus un fchad tad peepalihdset. Ar to tad ari teifts, ka minetâ formula naw leetajama pee weentahrfchu rehfinu ifrehkinafchanas. Un nekad nebuhs ifrehkinams, uf kuru weetu fchaf azumirkli man wajga wirfit fawu darbibu, lai ta palihdsetu faneegt wisleelako laimi. Te weenmehr buhs jaiifchek tikumifftam taktam. Bet tas neleekas tif dauds waditees no intereschu objektiva leeluma apfwehrafchanas, zit no fawadas noluhku dabas kahrtibas: pirmee nahf peenahkumi, kuras man ufleef fewifchkas atteezibas pret ziteem; titai treschâ kahrtâ nahf peenahkumi, kuzi rodas no nejaufhâm atteezibam, pret daschadeem zilwekem. Lai nu pehdejo interesef pafchas par fewi buhtu leelakas, bet manu darbibu arween lihdsi noteiz attahkums no es, kurfch mehds buht mehraulka. Ka muhsu darbibu pateefcham tas wada ir faprotams: waretu teift, ikweens es wifu ap fewi nofahrto konzentrifkos rinkos; famehrâ ar attahkumu no widus punkta winam interesef pasaudê no fwara un nofhmes. Tas ir pfchiftas mechanikas litums. Bet wina teleologifftâ nepeezefchamiba faprotama: ja interesef uf mums daritu fawu eefpaidu pehz fawa objektiva leeluma, tad fefas buhtu tâs, ka muhsu buhtiba ifkliftu wisdihwainatâ kahrtâ. Samehriga darbibas ifkleedefchana padaritu to pafchu glufchi neaugligu; wispahri ikweenas palihdsibas fefmes top jo mafakas, jo leelaks ir attahkums starp palihdssetaju un palihga mekletaju.

Ar to nebuht naw teifts, ka ftnamos apstahffos attahlaku intrefchu labad wajaga usupuret tuwafas. Preekfch kahdas tautas dftiwibas un brijwibas uftureschanas ar pilnu teeftbu neweena dftiwiba neteef par dahrgu tureta. Taifnibas un pateefbas deenests war praftit un attaisnot gimenes laimes usupurefhanu. Un mehſ flawefim ari famariteefcha fehlfirdibu, kas par fawam interesem un drofhibu nedomadams fteidas tam palihgâ, kas kritis fleptawos: fchaf azumirkli nelaimigais pateefcham bija wina tuwafais; winsch tam wareja palihdset un titai winsch tam wareja palihdset. Bet litums tomehr palifs, ka tuwatee ir tee, kas man stahw tuwat. Scheflfirdiba fahkas mahjâs, faka kahds labs anglu fakams wahrds.

(Turpmat beigas.)

Taukstrahdneeku sabkums un stahwoklis Widsemē.

Dr. Adolfa Agthes.

XVII.

Widsemes laukstrahdneeku stahwoklis.

I. Grunts isdalijums. Grunts isdalijums tagad pehž muischu fainneezibas stipras paleelinaschanas ir par kaunu semneekem. Widsemes plashums ir 4,703,000 hektari¹⁾ (weens hektars ir $2\frac{3}{4}$ puhrweetas jeb $\frac{9}{10}$ desef.), no kureem 85% jeb 3,983,766 hekt. nahk uf fainneezibam.²⁾ No fainneezibas plashuma triht uf:

95 krona muischam ³⁾	463,242	hekt.	jeb	12%
28 pilsehtu muischam ⁴⁾	143,861	" "	" "	4%
107 mahzitajmuischam	53,229	" "	" "	1%
704 brunneeku muisch. ⁵⁾	3,323,434	" "	" "	83%

Bet schi ischkiroshana wairs nesaetas ar ishteneem apstahkteem. Wiswairatās muischās wifs plashums sadalas muischu semē, semneeku semē un „kwotē“. Pawisam ir:⁶⁾

1) Bes flahstejeem uhdeneem (Baltijas juhras, Reipus un Lubanes esereem), bet eerehkinot Baltijas juhras salas (289,800 ha) un zitus eserus (65,330 ha). Sal. Richters Baltische Verkehrs- und Adressbücher . . . I Bd.: Livland, Riga 1900, VIII lapp. Richters atfauzas uf Strelbigka darbu. Ausmessung der Oberfläche des Russischen Reiches . . . 3. Z. . . Alexanders III (kreewischi), Peterburgā 1889. Darbs satura generalschaba fartu ismehrijumus un droshafās sinas par plashknu plashumu.

2) Pee apreshinaschanas esmu leetojis Richtera Baltijas adreshu grahmotu, kur nodatā par „Widsemes muischam un mahzitajmuischam“ (Rigā 1900.) peeweis wifu muischu leelumis (ishtemot nederigu semi). Sastaitot wifu kopā dabonam fainneezifto plashumu preeksch wifseem zeefsemes aprinkeem:

1. Rigas aprinka	536,092	ha.
2. Walmearas „	463,029	„
3. Zehju „	525,899	„
4. Walfas „	558,574	„
5. Terbatas „	597,895	„
6. Werawas „	377,248	„
7. Pernawas „	501,832	„
8. Wilandes „	423,197	„

Zeefsemes 3,983,766 ha.

Plashkna un procenti top leelaki kad eewehro ari Baltijas salas, kur daudj meshu (Sahnsala). Bet tā ka te pastahw fewischi apstahkti, kuri eewehroti ari fewischos noteikumos, tad Baltijas salas te naw eewehrotas.

3) Tas pats skaitlis peeweis ari no Tobina, Agrarverfassung des livl. Fehlandes . . . 1906, 5. lapp. un „Die lettische Revolution“ . . . 1906, 46. lapp., bet atteezigais fainneezibas plashums apreshkinats tikai uf 476,459 ha, kamehr krona muischu leelumis esot 586,083 ha.

4) No tam 15 peeder Rigai, 5 Pernawai, 3 Terbatā, 2 Zehjim un it pa weenai Walmearai, Walfai un Wilandai. Naw eeskaititi 3 gabali (Kojas un Wihberta salas un Mellera muischina), kuras peeder Rigai un pa datai apdshiwotas no pilsehtneekem. Tahlak naw peemineta muischina pee Terbatas (Hahhof), kuras leelumis naw peeweis.

5) Naw eeskaititas 5 muischinas (Iibeka, Luzawa, Schlotmakera salas, Fridricha un Ermelina muischinas), kuras tikai teesjifi peeder pee brunneezibas muischam un atrodas paschā Rigas tuwumā, ihpachi uf Daugawas salam, apdshiwotas pa datai no pilsehtneekem. Turpreti pee brunneezibas muischam peeskaititi 7 leelaki gaba'i: 1) Sonopa Walmearas apr. ar 524 ha, Meiern. Zehju apr. ar 298, Wisulm. (Fridrichshof), Wikmana un Engelarke Walfas apr. ar 669 ha, Karlsberga un Franzenshütte Terbatas apr. ar 655 ha.

6) Skaitli ari nemti is Baltijas adreshu grahmatas, kur tee peeweis

Muischu semes	2,128,329	hekt.	jeb	53%
semneeku semes	1,570,102	" "	" "	40%
kwotes	285,335	" "	" "	7%

No jekturas semes schkiras weena data ir pahrdota, un gandrihs weenigi masos gabalos un it fewischi lautu pagastu lojektkeem. Ja nu wifās 3 schkirās ischkiir pahrdotu un nepahrdotu semi, tad dabu eeskatu grunts isdalijuma pateefos apstahktos. Wifa repahrdotā seme peeder gandrihs weenigi pee leelgruntneezibas, kamehr pahrdoto semi war skaitit pee masgruntneezibas. Par jaunakeem laikeem deemschehl naw nekahdu finu. Ari te isleetots Baltijas adreshu grahmatas pehdejais isdewums no 1900. g. oktobra.

Seme.	leelgruntneeziba (nepahrdota seme)		masgruntneeziba (pahrdota seme)		kopā.	
	hekt.	proz.	hekt.	proz.	hekt.	proz.
M. f.	2,057,545	97	70,784	3	2,128,329	100
semn. f.	453,281	29	1,116,821	71	1,570,102	100
kwote	211,539	74	73,796	26	285,335	100
Kopā	2,722,365	68	1,261,401	32	3,983,766	100

Scheem skaitkeem tai skā fewischa wehrtiba, ka tee usrahda semes ihpashuma isdalijumu daschus gadus preeksch rewoluzijas. Uf leelgruntneezibu nahza $\frac{2}{3}$ un uf masgruntneezibu $\frac{1}{3}$ data no wifa fainneezibas plashuma. Sau schee apstahkti pee bessemneekem wareja fazelt stipru nemeeru, wehl jo wairak, ka semneeku semes eewilshana ar waru 19. gadu simtenē laudim wehl atminā. Bet apstahkti ir wehl silitaki. Wajaga tik atfewischi apubhtot privato semi, t. i. galweno fastahwdatu no wifam gruntem. Lai isfinatu wizu skaitu un fainneezibas plashumu, tad peeterk no muischpreeku muischam atskaitit tās 6 brunneezibas muischas, kuras wineem peeder wifseem kopā:

704 muischneeku muischas ar fainneezibas plashumu	3,323,434	hekt.
6 brunneezibas muischas ar fainneezibas plashumu	40,280	„

698 privatmuischas ar fainneezibas plashumu 3,283,154 hekt. jeb 82 proz. no wifa fainneezibas plashuma. Tagad ja isstin, uf zit gimenem isdabas privatmuischas, lai aprahditu darba deweju plasho radneezibu. Ispehtijuma noluhks prasa gimenes fahjeguma isplatishanu uf wifam personam ar weenadu familijas wahrdu. Lai dabutu pareisu pahrstatu, tad no wifa skaitka privatmuischu, bes weenas muischas, kuras ihpashneeks naw sinams (Wikere Rigas apr.), jaatwehl wehl tās, kuras atrodas pilsonu

preeksch katras muischas fewischi. Sa kopskaiti jaskan schai un preekscheja ehkina ir peerahdijums, ka wehins ir pareis.

7) Muischu semes pahrsvars ischaidrojas zaur to, ka meshi lihds eeskaititi. 1804. g. toz nemas neskaitija, tapehž ka par meshkoribu newareja buht ne runas. Wehl arween pastahweja ta fahrtiba, ka „ikweens nehma, kur gribeja“ (Sal. Dupel, Die gegenwärtige Verfassung der Rigischen und Revalschen Stadthalterchaft . . . Riga 1789, 134. lapp.)

ihpafchumâ. Tās pa leelakai dafai atrodošas pilfehtu tuwumâ un beeschi maina fawus ihpafchneekus. Pee wineem masaf fastopamas gimenes, kuraam peeder wairakas muiščas. Pawisam tahdu muišchu ir 89 ar 198,325 hektareem fainneezibas plafchuma, jeb 13 proz. no wifu privatmuišchu flaita un tikai 6 proz. no fainneezibas plafchuma. Tā ka fchim muišcham ir masf fainneezibas plafchums, tad tās wehl jo wairaf der atfchirt no pahrejām, ka tās eewehrojot newar lahgā istehlot pateefoš apstahfkus uf laukeem. Tā tad no privatmuišcham janowelf 697 privatmuiščas ar fainneezibas plafchumu 3,283,068 hekt, 89 muiščas pilfonu peederumâ ar fainneezibas plafchumu 198,325 hekt, tā tad 608 muiščas muišchneeku peederumâ ar fainneezibas plafchumu 3,084,743 hekt. jeb 77% no wifa fainneezibas plafchuma. Šchis 608 muiščas isdalas sekofchi:

Gimenes	Katrai gim. peeder	Kopā	jeb procenti no wifam.
66	1 muišcha	66 muiščas	11
30	2 "	60 "	10
14	3 "	42 "	7
14	4 "	56 "	9
8	5 "	40 "	7
7	6 "	42 "	7
2	7 "	14 "	2
5	8 "	40 "	7
3	9 "	27 "	4
2	10 "	20 "	3
2	11 "	22 "	4
1		12 "	2
1		13 "	2
1		14 "	2
1		15 "	3
1		19 "	3
1		21 "	3
1		24 "	4
1		25 "	4
1		36 "	6

162 gim. peeder kopā 608 muiščas jeb 100 proz. Zaurmehra it uf gimeni nahf 3³/₄ muiščas. Zaurmehra flaitis buhtu dauds leelaks, ja nemtu wifu Baltiju un newis leelās muiščas ween, bet ari lopu muiščas. Pee-mehram Bulsherdenu gimene sem Nr. 5. peewesta tapehž, ka winaf uf zretfemes peeder tikai 5 muiščas. Bet ja nem flahf ari Sahmfalu, tad fchis gimenes muišchu flaitis jau peeaug lihds 12. Aprobefchotam flaitam muišchneeku gimenu peeder leelaka dafa Widfemes muišchu. Weenai gimenei un nereti weenai weenigai personai mehds peederet wefels fatarigs apgabals. Dafchos gadījumos war pat iffchirt wairakas tahdus apgabalus, peem. pee barona Wolfa peederumeem. Tas eefahkas apmehram no Rigas aprinka widus, isplefchas tahlaf uf deenwildeem, aptwerdams wifas Kopafchu draudfes muiščas un tad aifsneds gandrihs Widfemes dee.widwakaru robeschas. Dirs fatarigs gabals eefahkas Zehfu aprinkfi (Lubane),⁸⁾ eet tad uf seemekeem gar Walkas

⁸⁾ Lubanei ween ir 35,922 ha leels fainneezibas plafchums un ar Meirani kopā ta eenem wefelu flapfehli.

aprinka austrumu robescham, plafchā lihsumâ aptwer Alufnes eferu. Baroneem Wolfeem peeder 36 muiščas.⁹⁾

Pateefibâ flaitis ir par masu, tapehž ka adrefu grahmatâ uf flaititas tikai galwendās muiščas, kamehr malu muišchas pa leelakai dafai paleef neewehrotas.¹⁰⁾ Ja peefkaita ari wifas tās malu muišchas, kuras uf dotas jaunajās aprinku kartēs,¹¹⁾ tad muišchu flaitis snedsas lihds 90. Wifu fainneezibas plafchums ir 289,894 hekt, no kureem 77,337 hekt. uf doti tā pahrdoti, kas wehl neiftaifa ne 27%, tā tad 5% sem zaurmehra.

Afsewifchu ihpafchneeku flaitu gruhti iffinat, tapehž ka beeschi peedots tikai peem. barona Heinricha Wolfa mantineeki, un teem wajaga buht no fahnu linijam, tapehž ka minetais barons naw atstahjis nekahdus teefchus pehž-nahfamos. Tā tad ihpafchneeku flaitis ir masafs, peederums turpreti tizis leelaks. Ja tahdus gadījumus rehkina fewifchki, tad ir pawisam 22 afsewifchki ihpafchneeki. Tā tad zaurmehra it uf personu nahf 4 muišchas, ja malu muišchas flaita lihds, un 1¹/₂ muišchas ja tās nekaita. Plafchums 9662 hektari.

Ja feko Widfemes austrumu robescham tahlaf pret seemekeem, tad nonahf Wafstelnas draudfē, kura deenwidos peeflejas taifni pee barona Wolfa peederumeem. Sfmemot mahžitajmuišchu, wifas zitas fchis draudfes 6 muišchas peeder weenam ihpafchneekam:¹²⁾ Reinholdam fon Liphartam. Te wehl nahf flahf weena muišcha Raugas draudfē un diwi muišchas pee Terbatas. Pee fchim 9 leelmuišcham, no kuraam 8 naw pahrdodamas (ir fideikomifi), peeder wehl 15 malu muišchas,¹³⁾ tā ka pawisam fanahf 24 muišchas ar 68,058 hektareem fainneezibas plafchuma, no kureem 53%¹⁴⁾ peemineti tā pahrdoti. Bet

⁹⁾ Zintfchikalns, Blampe, Wibroka un Zankempe, Kopafchi, Waldenrode, Leelkangari, Tihmufchu, Saitawr, Meirani, Lubane, Weggulbene, Blome, Stahmere, Litene, Mahlupe, Laifberge, Seemere, Echlutuma, Zaurfofe, Romeskalns, Zaulaizene, Marintalna, Nepefalu, Korwe, Nehfata, Afwik, Tuhjas, Nehfkene, Kalam, Dikli, Pozeems, Lodes, Lihsuma, Pallam, Kawafte.

¹⁰⁾ Zifchirifchana ir puslihds patwafliga. Blome peem. peewesta fewifchki, lai gan ta peeder pee Weggulbenes un ar to kopā itaita ffehgtu gabalu (fideikomifu), kura ihpafchneeki ir barona H. Wolffa mantineeki. Nepefalus peewests tā Zaulaizenes mafmuišcha, lai gan tas pehž Walkas aprinka jaunās kartēs ir leelaks par Blomi un kuraam pafcham ir mafmuišcha, Luhfchu m., un tas ar Zaulaizeni kopā itaita fatarigu apgabalu, kura ihpafchneeks peem. ir barons Wolffs. Ari aprinku jauno kartu isdeweji rihfojas patwafligi, kad wini Blomi un Weggulbeni fihmē kopā un weenadā krahfā, kamehr fiarp Nepefalu un Zaulaizeni welf robeschu un abas muišchas fihmē katru sawadā krahfā.

¹¹⁾ Jaunās aprinku kartēs isdod Widfemes-Zgaunijas kulturbirojs, peewefdam draudfchu un muišchu robeschas. Lihds fchim fchahdas kartēs inahfufchas no Zehfu, Walmeeras, Walkas, Rigas un Werawas aprinkeem.

¹²⁾ No deenwildeem uf seemekeem: Zllingen, Neuhauzene, Braunsberge, Lobenfteina, Eichhofa, Waldefa.

¹³⁾ Werawas aprinka jaunajā zelu kartē Liphartu apgabala peewestas 10 mafmuišchas (Zli, Pleffi, Mefse, Killaodra, Brafmanshofa, Hohenhaima, Rōffa, Tepowa, Maži un Standi). Abām muišcham Terbatas aprinkfi pehž adrefu grahmatas ir 5 mafmuišchas, tā tad pawisam kopā 15 mafmuišchas.

¹⁴⁾ 36,057 ha.

tomehr weena wihra peederumā wehl atleef 30,000 hektaru fainneezibas plaschuma. Ar ſcheem peemehtrem peetife, lai waretu noſfahrst, kahti apgabali Widsemē peeder daſcham gimene un perſonam.

Preefſch laufſtrahdneeka ſchahds muiſchu ſaweenojums ir no wiſleelaka ſwara. Plaschos apgabalos wineem ta darba deweja parahdas tikai weena gimene un nereti weena un tapate perſona. Ta tad wineem darifchana ar darba deweju ſaweenibu, kura aif atſewiſchto lozekku fainneezifkam interefem un tuwinas radneezibas turas zeeſchali kopā nekā daſchs labš modernš kartelis, walda par ploſcheem lihdsſeekem, weegli ſpehi iſweft weenadus nolehmmumus un tikai koti retos gadijumos buhs gatawi, weenā weetā maſfat augſtatas algas nekā otrā.

Schāi darba deweju ſaimneezibai ſtahw pretim laufſtrahdneeku kahtā, kurai tiklab tā nemas naw kopeju intereſchu aiſſtabwibas, ja pat ne-eewehro ſapulſeſchānāš greuhtibas. Nazionalā preteji ba ſtarp ſlawu-leiſchu žilts latweeſcheem un mongoku-ſomu žilts igauņeem wehl tagad paſtahw joprojam. Jau Indrika kronika ſtahtis no 13. gadſimtena, ka latweeſchi preefſch wahzeefchu atnahſchānāš bijuſchi wahji un nizinati un no lihbeefcheem un igauņeem zeetufchi dauds pahreſtibu. Walodu robeſchāš¹⁵⁾ ari laufſtrahdneeku ſinā ſchkir, latweeſchu deenwidu apgabalu no igauņi ſeemeſu apgabala.

Leelgruntneezibas preefſchrozi ba, daudsās milſu muiſchās un nazionalā preteji ba paſchu kahtā Widſemes laufſtrahdneekem atnem zeribas, fainneezifkā ſinā tikt uſ preefſchu, apmeerinat ſawu wehleſchānos pehz paſcha ſemes ſtuhriſcha. Seme atrodas zeetās rokās, ihpaſchneekam to newajaga pahrdot. Pat ſemneeku ſemi wini war pahrdot wiſu kahtu perſonam. Muiſchās ihpaſchneekam gan preefſchā rakſtis, ka wiuſch pats neleeto ſemneeku ſemi, bet iſnomā waj pahrdod laupagaſtu lozekkeem.¹⁶⁾ Bet kad eefſtahjas pagāſta ſabeedribā, tad nebuht naw jaſaudē lihdsſchinejās kahtas teeſbas.¹⁷⁾ Tapat ne weenmehr wajaga pagāſta atkaujas. Kad jau nonomā waj nopehr kahtas ſemneeku mahjas, tad lihds ar to jau teef atteezigā pagāſta lozeklis. Iſ Baltijas adreſu grahmataš war peewef daſchus interefantus peemehtus. Walmeeras aprinki (Salazes draudſē) 524 hektari ſemneeku ſemes peeder kahtam pilſonim, kura gimenei Alojās draudſē peeder 2 bruaneeku muiſchās. Rigas aprinki uſ Kadalkas ſemneeku ſemes atrodas kahta kimifka fabrika. No teeſu praktikas pelna eewehribu ſefoſchāis gadijums. Senats 1904. gada 4. martā apſtiprinaja

¹⁵⁾ Ceſahkas pee Minafcheem (57 gr. 17 min. ſeem. plat.), no turenes eet blaſiſki uſ rihteem lihds Helmetes draudſei, apleežas te uſ deenwidrihteem un eet pahr Waltu, Harjeli un Jaurwoſi. No ſchejeenes ta pret rihteem paleef uſ Waltas un Werawas aprinku robeſcham. Sal. Karte von Liv- Est- und Kurland von Dr. Henry Lange, 6. iſd. Riga 1902.

¹⁶⁾ E. L. no 1860. g. § 112 (wehl tagad paſtahw). Sal. E. Jakob, Livl. Bauerverordn. v. 1860 und den inzwiſchen erlaſſenen . . . geſeſl. Beſtimmungen zuſammengeſtelt . . . (freew.), Riga 1903, 24. lapp.

¹⁷⁾ Laufpagāſtu nolikumi no 1866, § 1, p. 1. un peeſihme. (Land-gemeinde = Ordnung).

Widſemes gubernaš waldeš ſpreedumu, pehz kura baronam R. bija jamafkā pagāſta nodokti, tapehz ka tas R. pagāſta robeſchās bija eeguwis kahtas ſemneeku mahjas.¹⁸⁾

2. Semneeku mihtne. Widſemes laufſtrahdneekam naw kahtas brihwas iſwehles tā wina darba dewejam. Tas iſſſaidrojams neween zaur muiſchu peederumu konzentrāziju, bet ari zaur to, ka ſemneeku eedſihwotaji ſehd uſ weenas weetas. Pehz kauſchu ſkaitiſchānāš no 1897. gada 28. janwara Widsemē bija 1,097,390 ſemneeku kahtas perſonu,¹⁹⁾ no tām 81% tai paſchā aprinki, kur winas bija dſimufchās. Pahrejās 209,307 perſonas (no ziteem aprinkeem, gubernam un ahrſemem) ſkaitli peelihdſinajas teem ſemneekem, kurei tai paſchā laika dſihwoja Widſemes pilſehtās (210,095). Ka ſemneeki tik nelabpraht laiſchās projam no dſimtenes, tad tas gan tik pa maſai dakai noteef labprahtigi. Uſnehtmeju labā ſemneeku likumos eewefi noſajijumi, kuri pilnigi iſnihzina ſemneeku brihwo kuſtibu. Likums wehl ſcho baltu deenu iſſchkir deeneſta nolihgumus, kuri ſlehgti eefſchpus un ahrpus tās muiſchās, pee kuras ſtrahdneeks „peeder“.²⁰⁾ Wehl tagad ſtrahdneekam pee deeneſta lihgumeem ahrpus ſawa pagāſta wajaga peeneſt no pehdeja „atkaujas ſihmi“, beſ kuras to nemas nedrihtſt peememt.²¹⁾ Atkaujas ſihmes iſrakſta pagāſta wezakažs, kurſch eewehlams weentigi no mahju ihpaſchneekem waj nomneekem.²²⁾ Ta tad tas weenmehr peeder pee uſnehtmejeem. Lai gan winam, tā pats par ſemi ſaprotams, japeeder pee pagāſta lozekkeem, tad ar to nebuht naw teikts, ka tikai ſemneeki war buht par pagāſtu wezateem. Starp pagāſtu preefſchneekem tā tad ſaſtopami newis ween ſemneeku mahju fainneeki, bet ari muiſchu nomneeki. So pagāſtā eefſtahdamees, neweens neſaudē ſawas lihdsſchinejās kahtas teeſbas. Neſen Ipiku pagāſts (Walmeeras apr.) ſuhdſejās par to, ka muiſchās nomneeks eewehlets par pagāſta preefſchneeku un baſnijas konwentos ir tiklab muiſchās ka pagāſta preefſchſtahwis. Senats ſuhdſibu atraidijis.²³⁾

Žil koti wiſa paſu ſſtema kalpo darba deweju interefem, peerahda tas fakts, ka lihds 1897. g. wareja leegt paſu iſdoſchānu, kad pagāſtā ir „i u h t a m s ſ t r a h d n e e k u t r u h k u m s“.²⁴⁾ Tikai minetā gadā iſnahza noſajijums, ka ſtrahdneekem ſawu dſihwes weetu atſtahjot newajaga paſes, ja wini paleef tai paſchā aprinki waj tuwakoš pagāſtos.²⁵⁾ „Atkaujas ſihmes, kalpot ahrpus pagāſta“ gan naw atzeltas, tikai tās paſtahw paſes iſdoſchānā. Pehz

¹⁸⁾ Turpinājums no Jakobija ſaſtahdijuma Riga 1905 (freew.) 22. lapp.

¹⁹⁾ Pirmais wiſpahrejās kauſchu ſkaitiſchānāš pamahkumi (freew.) Peterburgā 1905, 164—5. lapp.

²⁰⁾ E. L. no 1860, § 354 (wehl tagad paſtahw). Sal. Jakobis 1903, 122. lapp.

²¹⁾ E. L. no 1860, § 355 (wehl tagad paſtahw.) Sal. Jakobis.

²²⁾ Landgemeinde = Ordnung v. 1866, § 28.

²³⁾ Jakobis 1903, 109. lapp. (Senata pawehle no 1901. g. 10. ſept.).

²⁴⁾ E. L. no 1860, § 359. Atzelts zaur walſts padomes lehmumu no 1897. g. 7. apr. (Jakobis 1903, 122. lapp.).

²⁵⁾ Riſkojums no 1897. g. 7. apr. (Jakobis 1903, 123. lapp. nod. 4.)

tagadejeem noteikumeem strahdneefs fawu dšihwes weetu ta pašča aprinka robeschās war atstahst bes pašes, bet bes pašes winu nekad nedribst faliht. Wišt strahdneeki, kuzi jau weetā bijušči, tikai tad dabū paš, kad wini peerahda, „ka winu deenesta laiks notejejis jeb waj ka kungi winus atlaidušči.“²⁶⁾ Lihds 1897. gadam par katru paš bija jamafsā 2—4 rubki;²⁷⁾ tas esot bijis 10% no sfaidras algas.²⁸⁾

Bes pašu sistemas laukstrahdneekem jazeesā ari wehl no ziteem likumu nosajjumu spaideem. Te wispirms peeder zeku klauschi. Tee jataifa semneekem us noteikumu pamatu par „klajām buhwem“. Pehz teem muishas ihpashneekem jādod tikai neezigais materials, kamehr semneekem tas japewed un jādod wajadstgee strahdneeki.²⁹⁾ War tapehz teikt, ka zeku tairšchana wehl tagad guf us

semneeku kameescheem, starp kureem atkal laukstrahdneekem zeku klauschi pateesbā jaispilda. Tikai pehz revoluzijas landtags nolehmis atzelt zeku klauschus. Grib issinat winu wehrtibu un to idalit starp draudšes nefustameem ihpashumeem, famehrā ar winu wehrtibu.³⁰⁾

Dirfahrt wehl tagad atkauts pehreens. Pagasta teesai starp zitu ir teesba nospreest lihds 20 rihstchu zirteenus par schuhposchānu,³¹⁾ uguns peelaischānu, sagšchānu lihds 10 rubkeem, flehpschānu,³²⁾ apwainoschānu, apmeloschānu sawtigā noluhkā, peem. Iai no kahda faimneeka atrunatu strahdneekus. Par pagasta teesas preekschsehdetaju drihtst eewehlet tikai gruntneeku waj nomneeku.³³⁾ Tamdeht it nebuht naw nedomajams, ka pagasta teesa sawas plaschās teesbas newaretu neleetigi leetot par labu darba dewejeem.

Tautiskās apšinas pahrweidoschānās.

IV.

Tautiskā apšina pehz Andreja Needras war isaugt no diwejadeem zehlonem un tadeht ari parahdas diwejadā weidā. Apspeestas un tukšas tautas sahš sajustees par tautu, kad samana, ka winām truhst, zaur kahdeem truhkumeem tās atschiras no zitam tautam. Swabadās, isglihtotās, bagatās tautās turpretim mostas tautiskā apšina no ta lepnuma, ka winas ir pahrakas par zitam, no tās sajuhtas, ka winām ir kaut kas, ka zitam tautām naw. „Muhfu tautiskā apšina zehlusēs aisiļgošchānās pehz ta, kas mums nebija, ko rahda ilgošchānās pilnais jautajums: „Kad atnahšs latweescheem tee laiki, ko zitas tautas tagad reds?“ „Ais lihdszeetibas ar tautas likteni jaunlatweeschitapa par tautibneekem, winos modās tautiskā apšina.“ „Ais lihdszeetibas ar weenu schkiru data no tagadejeem jaunekkeem tapa par sozjalisteem, winos modās schkiras apšina. Tee wahrti tee pašči, pa kureem abeji gahja: Lihdszeetiba ar masako brahli. Tikai weenā sinā bij starpiba: jaunlatweeschu lihdszeetiba aptwehra wifu tautu, sozjalistu lihdszeetiba tikai weenu schkiru. Un schās starpibas zehloni sfaidri redsami: tolait wisa tauta bij noschehlojama un apspeesta, tagad — tikai, warbuht, weena schkira. Tolait schi lihdszeetiba isauga par tautas mihlestibu, tagad par — schkiru naidu. Tā tad: ta sajuhtsma, kas parahdijas pee muhfu sozjalistu

labās un sfaidrakās dafas, ta bija atwase no wezās, nowihtuschās tautiskās apšinas faknes. Un otra atwase no schās paščas nowihtuschās faknes sek un seed „Rigas Awise“ un „Tautas partija“, Weinberga kopta un laistita.“ Te Needra fagaiba pretrunutam, ka winsch nostahda sozjalistus un Weinbergi par weenas faknes atwafem. „Un tomehr,“ tā A. Needra patetiski uswer, „wini ir atwafes fenai jaunlatweetibas faknei; tikai katrs sawā puse. Abi wini turpina to pašču wezo zihnu deht teesbam. Tikai Weinbergs tās grib paplaschinat pilsonem, sozjalisti — strahdneekem. Abejl ir tapuschl par schkiras aistahwejem.“ — Tā tad lihdszeetiba pehz Andreja Needras radija jaunlatweetibu un sozjalisti un Weinbergs ir schis fenās jaunlatweetibas faknes atwafes. Seb tā ka nu A. Needra fawu preekschlajjumu par „tautiskās apšinas pahrweidoschānos“, tā to jau wirsrahts rahda, grib eerindot tā fahktā ideju wehsture, tai wehstures nosarē, kura luhko ispehtit ideju ewoluziju (attihstibu), tad to pašču waretu ari isteikt tā, ka lihdszeetiba pahrweidojas jaunlatweetibā un jaunlatweetiba sozjalismā un weinbergismā jeb Weinberga saprastā tautibas idejā. — Abi jau wini, tā sozjalisti, tā Weinbergs pehz A. Needras ir tikai fenās jaunlatweetibas faknes atwafes! Un tā ka garigi spehti newar mirt, bet tikai pahrweidojas, tad tihri konsekventi janahš kahdai augstakai

²⁶⁾ S. L. no 1860, § 367 (wehl tagad pastahw). Sal. Jakobi 138. lapp.)

²⁷⁾ S. L. no 1860, § 358. Atzelts zaur rihtojumu no 1897. g. 7. apr. (Jakobi 138. lapp.)

²⁸⁾ N. Wissen, Unsere ländliche Arbeiterfrage, Balt. Monatschr. Bd. 6, 1862 383. lapp.

²⁹⁾ S. L. no 1860, § 550 (wehl tagad pastahw). Sal. Jakobi 187.—8. lapp.

³⁰⁾ Nolikumu projekts par femes klauschu pahrgröišchānu, pamatojotees us Widsemes landtaga lehmumu no 1906. g. marta, IV, § 1. (Projektъ правилъ о реорганизации отбыванія земскихъ натуральныхъ повинностей. Составленъ на основаніи положенія Лифл. Landtaga отъ марта м. 1906. г.)

³¹⁾ Pagastteefu nolikumi no 1889, §§ 1099, 1097 un 1095, nodr. pee Jakobi 1903, 307. lapp.

³²⁾ Turpat §§ 1069, 1070 un 1071., p. iv. 305. lapp.

³³⁾ Turpat § 2, p. 10., p. iv. 208. lapp.

Antesei — weenibai, kura pahrweidodamees eetilpst ka sozjalifms ta weinbergifms. Shi augstaka Antese nu ir muhsu „tautifsa ihpatniba“, kura „newar parahditees zitur, ka tikai tur, kur darbojas tautas dwehsele, winas pfichifkee spehki: religija, tikumiba, mahkfla.“ — Un tad, „kad buhs atnahzis fchis jaunais tautifkas apsinas laikmets, kura rihta fahrtums jau aust pahr muhsu dsimteni,“ „tad fahks strahdat ari muhsu kosmopolitu un sozialistu firdis, ka kalnu eserā nogrimuschais tautibas swans.“

„Tadeht firsnaiga pateiziba,“ ta A. Needra beids sawu preeschlaffijumu, „muhsu zeta taiftajeem; kusa peemina teem, kam bija japagurst un jakriht gruhta zihna, bet mehs eefim meerigi un drofchi pretim jaunās tautifkas apsinas laikmetam: tahdas apsinas laikmetam, kas sin un gaida, ka ari latweeschu tauta drihs teiks to jauno wahrdu, ko war teikt tikai wina ween un zits neweens.“ —

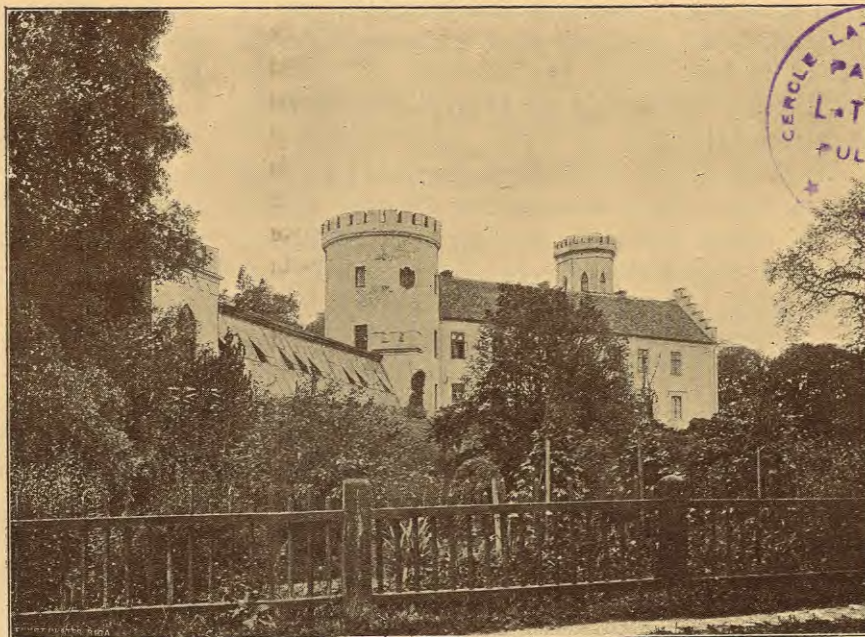
Naw muhsu noluhks ispehtit, kopeh; A. Needra tagad isfaka „firsnaiga pateiziba“ teem, „kam bija japagurst gruhta zihna,“ kur tas wehl newifai fen atpakal aufstam afnim „dwehina zepuri“ ais pateizibas dsiki pallanidamees to preeschā, kas „gruhtas zihnas“ zihnitajus gurdinaja, ka teem bija jakriht. Ka idejas pahrweidojas ta rafi war pahrweidotees, pahrwehstees ari firdis. Nemas naw tahda zilweka, kuras diwreis diwi waretu buht peezi, tapat ka nemas naw tahda zilweka, kuras kruhtis buhtu pilnigi atmena firdis. Lihdszeetibas dsirkstele itweena kruhtis un ta, dafchbrihd, kaut ari warbuht tik us azumirkli, pat nejuhtigaku kruhtis war peenemtees un isweidotees leesmas. Shpafchi tautas widu dsihwojot, kur zeeteju kufas nopuhtas afnainas pagetas pret debefim. Un A. Needra ir — dsjneeks, kuras warbuht galu gala tatschu „dahrga katra zilweka dwehsele.“ „So lihds ar wina isofstis weena dsirkstele, kas nekur un nekad wairs nenahks pasaulē.“ — Kai nu ka, remellefim tapeh; eemeflu nekahdos personifkos aprehktinos, bet nemfim A. Needru pee wahrda ta, ka winsch pats to tagad faka. Tizefta winam, kad winsch faka: „Mans ihstais noluhks ar scho preeschlaffijumu bij: turpinat atkal to darbu, ko atklahiba stahwot esmu fahzis jau preesch wairaf ka peezipadmit gadeem, bet kas zaur rewolujiju tika pahtrauktis. Schis darbs, pee kura lihdsi strahdat es usfkatu par sawu dsihwes ufdewumu un preeku, ir: latwju tautas eefchfiga audsinaschana un stiprinaschana un winas ihpatnejo gara spehju isfopschana.“ Ka schas audsinaschanas galwenos lihdseltus es usfkatu idealus, kas iszetas religija, tikumiba un mahkfla. Ka winas preeneekus un rawetajus es usfkatu wifus, kas israwe idealus no tautas firdis un dsihwes. Tahda rawetaja bij rewolujija; tadeht es usstahjos pret to; idealu rawetajs, idealifma appeedejs ir ari Weinbergs, — tadeht man jausstahjas pret wina. Starpiba starp sozialifsteem un Weinbergi ir tikai ta, ka sozialifnas nihzina tos idealus, kas jau tauta ir, bet Weinbergs tos, kas tauta rodas.“ (Sk. „Weinbergs ka audsinatajs“ „Latwijas“ 162. num.). Bet, ja Needra grib buht ihstis „praweetis,“ pateefs tautas audfi-

natajs un ne idealu rawetajs, tad winam wispirms wehl jaaudfina pascham fewi, jaatrod ta fakot pascham fewi, japaleek few pascham ustizigam, jatop rasturam, kas stingrs un pastahwigs. Pateefs praweetis un tautas audsinatajs schodeen nenonem zepures un nekritis zetos ta preeeschā, kas isdsehfsch „weenu dsirksteliti,“ „kas nekur un nekad wairs nenahks pasaulē“ un riht jau neiffajis „firsnaiga pateizibu“ „gruhta zihna“ „krituschajam“ un newehles tam „kufu peemina.“ Praweetim, kas pats fewi un ihsto zeku atradis, labs buhs arween labs un kauns arween kauns. Winam Deems weenreis nebuhs Fahwe un otrreis Waals. Atfinis Fahwi winsch tam muhschigi kalpos. Ka lai tautai rahda zeku, kas pats wehl ta naw atradis? Bet tatschu, waj Needra nefaka, ka wina jaunā tautifsa laikmeta „tautifsa ihpatniba newar parahditees zitur, ka tikai tur, kur darbojas tautas dwehsele, winas pfichifkee spehki: religija, tikumiba, mahkfla?“ Bet religija, tikumiba tak teek mahzitas wifas ffolās un fludinatas ikwehdeenas no fmitam kanzelem, un mahkflu kopufchi un kopi muhsu dsjneeki, glesnotaji, komponisti u. t. t. Gelfsch ka tad lai parahdas muhsu, latweeschu ihpatniba? Seb waj jaunais „praweetis“ mums teescham grib zelt jaunu religiju un fludinat jaunu, ihpatneju, tikai mums latweescheem peemihstofchu tikumibu? Lihds schim mums bija kristiga tiziba, kristigas morales augsto, dsiko nosihmi pats Needra fenaf zildinaja. Kristiga religija, un kristiga tikumiba, azim redsot, neta ihpatneja, tikai mums, latweescheem esofcha, nemas newar buht. Seb waj A. Needra pateefi domatu, ka peem. kristigas tizibas tuwaku mihlestibas augsta ideja muhsu, latwifka ihpatnejobas filtri, waretu ta pahrweidotees, ka dabutu glufchi zitadu faturu neta fenaf? Nostahsta par schehfirdigo samareeti itehlotā tuwaku mihlestiba, mums schkeet, buhs arween ari latweeschu tuwaku mihlestiba. Mahkfla finams, neweens neleegs, war leeka mehra parahditees latweeschu tautas ihpatnejoba. Bet, ka tas ta, naw nekahds A. Needras atradums. Schekspira tipus wareja radit tikai anglis Schekspirs, tapat ka Getes tipus, ihpafchi Getes Fausta, tikai olimpeetis wahzeetis Gete. Ta tas ari ar muhsu, latweeschu original-rakstnejobas tipeem. Winus war radit un radis ihsti tik latweeschu rakstneeki paschi, lai gan ari schajos originalajos latwifkos tipos arween ari buhs kas wispahr zilwezifks, wifai zilwezei kopeji peederigs. So ka „nemas naw tahda zilweka, kuras diwi reis diwi waretu buht peezi,“ tapat naw glufchi neweena, kam pawifam neta nebuhtu kopeja ar wifceem ziteem zilwekeem. No A. Needras tautas audsinaschanas, redsams, nekaf newares isnahkt. Religija un tikumiba, wismaf kristiga religija un kristiga morale naw neta tahda ihpatneja, kas tikai mums latweescheem war buht. Ta skaidra leeta. Seb A. Needram nefkatotees us to, ka winsch kristigs mahzitajs, buhtu jadibina pawifam jauna tiziba un jauna tikumiba, tahdas, kahdu wehl naw neweenai zitai tautai. Ta mehs redsam, ka zefsch, pa kahdu A. Needra grib latweeschu tautu west, naw pawifam nekahds reals zefsch, pa kuru waretu eet, bet tas ir tikai A. Needras fantoms. Ka A. Needra

nēwar buht tautas audsinatājs, to jau peerahda tas ween, ka wina tautas audsinaschanas programā pawisam truhstī sinatnes, pret kuru A. Needra alasch naidigi usstahjees. Ar juhtam bes prahta tablu netikfi. Bes prahta stuhres tautu sawstarpejas sadstihwes bangās tauta war tikai bojā eet, tikl fadragata pret klintim, kā wilneem padota laima, kuru nēwada isweiziga airtēja weikla roka. Sinatnei katras audsinaschanas programā jaenem galwenā weeta, jabuht wisa pamatam. Kas sinatni neusnem tautas audsinaschanas programā war buht tikai maldu praweetis, kas schodeen lotas Jahwes un riht Baala preekščā. Zeksch, pa kahdu A. Needra tautu grib west, tā tad ir maldu zeksch, kuru neapgalšmo fposchā sinatnes galšma. Bet kā A. Needras „jaunais tautiskais laikmets“, kura „rihta fahrtums jau aust“, nēwar buht nekahds laimi nēfoshais, bet tikai tahds samulšuma laikmets, kur juhtas pahrwalda prahtu, tā, deemschehl, wisa A. Needras preekšč-laschjuma saturs un pamats, zik dsejiski un aisgrahbjoschi tas ari nebuhtu isteikts, sinatnes swaros swehrts isweidojas par leelu nulli. Als lihdszeetibas zehlfes jaunlatweetiba, fenās jaunlatweetibas faknes atwases efot sozialisti un Weinbergs! — Kas kuremehr pasihst tautsaimneezibu, ar sinatneeka azim apstata tautas atihstibas gaitu, tas par tahdu A. Needras apgalwojumu war paraustit tikai plezus, tik nepareis, nesinatniskis schis A. Needras apgalwojums. — Us pahrmētumeem, kas schai finā A. Needram jau bijis jadstird, tas naw sinajis nēka labaka, ka pats nōleegt to, ko sawā preekščlaschjumā par „tautiskās apšinas pahrwēidščanos“ „Sinibu Romiščas wafaras sapulžes“ tik patetiski teizis. Katstā „Weinbergs kā audsinatājs“ („Latwijas“ 162. numurā) A. Needra faka:

„Tahdu mulšibu es nekad nēesmu prahtā nēhmis, kā to par mani apgalwo Weinbergs, ka es wisu sozialdemokratiju efot usskatijis tikai kā fenās tautiskās apšinas atwasi.“ Luhdsu palasatees tatschu. — Tihri negribetos tizet, ka tā ko zilwēks war nōleegt, ko pats nēfen kā ko jaunū apgalwojis un kas stahw nodrukats melns us balta: „Als lihdszeetibas ar tautas litteni jaunlatweeschi tapa par tautibneekem.“ „Muhfu tautiskā apšina zehlas als ilgoshanās pehz ta, kas mums nebija.“ Bet „ta fakne, no kuras isauga jaunlatweeschu tautiskā apšina, schi ruhstā apšinaschanās, ka latweetim wehl nēka naw, ir suduse.“ „Zik leelā mehā schi fenā apšina saubejuse sawu dabisko fakni, tas wispiļgtati parahdas tais atwases, ko wina wihsdama wehl ir isdnuše, divās atwases, kuras schobrihd tik tablu weena no otras schkirts, ka mums grehti winas pasht par auguschām no weenas faknes.

Weenu fenās tautiskās apšinas atwasi es redsu wehl sekam starp muhsu sozialdemokrateem Wina fajuhsma rada daudsu jaunlatweeschu fajuhsmai.“ „Un otra atwase no schās paschas nowihtuschās faknes sek un seeb „Rigas Wisi“ un Tautas partijā, Weinberga kopta un flazita. Ari te es fagaibu pretrunu tam, ka nosta hdu sozialistus un Weinbergi par weenas faknes atwase. Un tomehr wini ir atwases fenai jaunlatweetibas faknei; tikai katrs sawā puše. Ubi wini turpina to paschu wezo zihau deht teešbam. Tikai Weinbergs tās grib paplaschinat pilsoņem, sozialisti — strahdneekem. Ubeji ir tapusch par schkiras aistahweem.“ — Kam azis redset, tas te flaidri reds afo pretrunu A. Needras apgalwojumos. Kā tik leelas pretrunas isflaidrojamas? A. Needra ir dsejneeks, kam wiss sapluhst un parahdas glesnās, kamehr sinatnu wihs wisu isanalise — ischkiro

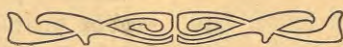

Edwahles pils. 1904.

un reds jehdseenos. Gribedams buht sinatniskis A. Needra tapehz pa laikam sapinas ašās pretrunās, kuras pats wehlaf nōleeds, jo, kā juhtu zilwēks, kuras truhst ašās prahta schkiroshanas spehjas, wisch pats sawu pretrunu pat nēnomana, jo kā zitadi isflaidrojama wina alaschejā nōleegschana, ko pats fenaf teizis un uswehtris. A. Needram tapehz labaf deretu nodarbotees tikai ar to, ko wisch war, t. t. strahdat dailliteraturas laukā. Dsejneeks pa laikam flikts sinatnu wihs un flikts politikis. Tikai reti dsejneeki, kureem peemihst un iskopta ari analitiskā prahta spehja. Jau wezais Sokrats tapehz suhrojās, ka dsejneeki politikā un sinatnē fajezet tik jukas gribedami, bet nēspehdami tur eenešt flaidribu. A. Needra, kā wina preekščlaschjums rahda, gauschi wahisch sozialdemokratijas un pat flikts jaunlatweetibas pasinejs. Jaunlatweetibas zehleni daudis plaschaft, winas faknes, kā tas peem. redsams jau Arwēda Berga preekščlaschjumā par Krischjahni Waldemaru, weenu no

galwenateem jaunlatweetibas representanteem, skeepjas dſti toreiſejos ekonomiskos apstaklos un kuſtibās, kuras ſahtumā pat radās Neetum-Giropā. — Ka pilſoni wehl naw wiſa tauta un ka Weinbergs aiſſtahwedams pilſonu ſchīru wehl

neaiſſtahw wiſas tautas, tā tas to apgalwo, tas jau preefch N. Needras daubſkahrt iſteikts un uſſwehrtis jau tad, kad wehl Needra ar Weinbergi tā diwi ſahbri kopā gahja karā pret ſozialdemokrateem.

Kad druwa breesť.

Renē Baſena romans. No frantschu walodas tulkots.

(Turpinajums.)

— Ko gan ir darijuſchi ſcheit tee, uſ kuru plezeem guleja ewangelijuma naſta? Waj tas gan ir eespehjamš, ka ſeſchi preeſteri ir mainijuſchees weena gadu ſimtena laikā un neſpehjuſchi ne pakuſtinat ſcho piſchtu? . . .

. . . Waj wini ir atdewuſchees paſchi Deewa warā? Un waj ari winus ir aiſſehrtis nahwes meegs? Un waj ari wini peežus, deſmit, diwdeſmit gadus ir dſihwojuſchi behdās, ka hdās es atrodos? . . .

. . . Rungs Deews, zif gan ſchauſmiga ir ſchi dwehfeles weentuliba! . . .

. . . Kā es gribetu uſ Mormanu atgreestees! Lai tā uſ ſpahrneem kkuhtu aiſzeltis uſ Wandē, uſ Dwerņu, uſ Bre-tanju, uſ ſeemeka klajumeem, dees' tur wehl nē, lai tilai dwehſle ween atrastos dſihwā Deewa preefchā, dſihwā Deewa preefchā! . . .

. . . Melu'a atſtan tulkſhumā. Wiſt grehki ſatur gahjeenu un nekauj dſeedat . . .

. . . D mani preeſchgahjeji, juhs turpretim es apbrih-noju, ka juhs eſeet warejuſchi tur dſihwot, kur es turpretim ſmaktin noſmoku. Suhs maſakais eſeet warejuſchi eſaht ſawu darbu, kaut ko iſmehginat. Un es, kas es teeku ap-wainots, ko gan es eſmu padarijis? . . .

. . . Preeſtermahjā neguledams es dſirdeju pulſſtenus ſwanam taīs weentulibas ſtundās. Kas par wainu! Jau pagahjuſchi ſeſchi mehneſchi, kopſch es eſmu Fontenelas preeſteris; ſchaī laikā, mans Deews, wiſā ſlepenibā ſtarp mani un jums, daubš miſleſtibas ir mani radees preefch jums, bet es neeſmu deesgan daubš wehl winas iſteizis . . .

. . . Tas ir pawiſam neeſpehjami, ka nedſihwo neweens! . . .

. . . Bitabi gan man buhtu peezeltees no jauna, talab ka mans mahzitajs ari . . .

. . . Es eeſchu . . .

. . . Deews ir atſtahtis ſawu templt . . .

. . . Es runaſchu ar paſchu pirmo no ſaweem draubſes lozefkeem, ko es ſatiffchu . . .

. . . Es wehlos til koti winus paſiht! Bet mums naw nekahdu ſaiſchu wairs, ja ta naw baſniza, kur wini nenahf. Un nekās wairs naw, tā bijis, pee zeema kaudim: ne frogs, ne meſchš, ne ferma . . .

. . . Ja manim kahds palihdſetu? Schis jaunais de Weſſimjē kungs? . . .

. . . Tilai weenu weenigu reiſi eſmu bijis pee wina. Es eſmu attahlinajees no piſs, talab ka wiſas winas drupas ir apſtaufchamas . . .

. . . Nē, es eeſchu weens pats. Es eſmu weens, es neſſchu ſawas ſwehtās meera mantas . . .

. . . Waj mani paklauſis? Schee naw tee pahmetumi, ka man wajadſetu baiditees, ſchis ir tas klufums wiſ-apkahrt ap mani. Eſat ſchehligi!

Seja winam bija ſlapja no aſaram, wiſch to pazehla, ſlauzidams ſawas azis ar dweeli, kas karajās gehrbkambari, blatus ſalajam no ſajansa iſgatawotam baſnizas peederumam, un tad wiſch atwehra durwis.

Tilkhdſ wiſch bija iſgahjis kahdu ſoli ahrpus baſnizas ſeenam, kad wiſch eeraudſija kahdu iſplaukuſchu lewkojas ſeedu.

Lewkoja noleeza ſawu galwimu ſem abta kahjam un abts ſaprata puķes maigumu un pee ſewis ſazija:

— Es pateizos par tawu palozifchianos manā preefchā; kaudis to nebuhtu tā darijuſchi.

Wiſch gahja pār klajumu; tas bija tulkſchš.

Trakteeri, aiſ logeem ſehbedami, dſehraji wimu apluhkoja un norunaja par wimu paſchi ſawā ſtarpā, tā par kahdu parastu leetu, kuru teem nahzees redſet pirmo reiſ, kura talab deesgan jauna wehl wimu ſinkahribai.

Wimus abts pat neredſeja.

Preeſtera mahja atradās turpat ne zif tahti, gandrihš otrā puſē zekam.

Mubijō kungs atwehra eejas wahrtus ſchogā, kas zit-kahrt bija gaiſchi, bet tagad rokam apraipiti un gahja pa gatwu, kura atradās perpendikulari zekam, kurſch gahja garām mahjai. Pehz kahdeem azumirkteem wiſch tuwojās kufnai, un bija ſtipri pahſteigtis par kahdu ſehnu, kurſch iſſſehja pa kehla durwim ar ſemu noleektu galwu un tulkſchu kurwi pār plezeem.

Abtu eewehrojis puika manigi noſtahtjās un pazehlās ſaules gaiſmā ar wiſu ſawu ruhſgano figuru, iſlaidigs, dſihws un nebehdigs, tā kahds apalkch ahbols, kad ſaules ſpoſchums kriht bagatigi uſ ta.

Weenu mirkli abts apluhkoja ſcho jaunibu, it tā kad wiſch ſlatitos kahdu ſeedoſchu kirſcha kofu, jeb juhru, kuras tas nekad naw redſejis.

Wiſch ſpirdſinaja ſawu garu pee ſcha maſā ſprogai-niſcha, kuzam nebija peeauguſcho zilweſtu kaunprahtibas, ne ari wimu ſirds ſtingribas. Wiſmas abtam tas tā iſlikās.

Wiſch nepraſtja ſenkim ne no kureenes ſchis nahkdams, ne ko wiſch daris, ne ari tā ſcho ſauz.

Bet pa tam, kamehr maſais ſagatawojās, wiſu tuhlit

atbildet skaidri un noteikti, ko tam waižās, abis ušlīka tam farwu rofu us peeres un ar leelo pirkstu weegli, kluff ušwilkā tur krusā sīhmi.

Mafais faprata ko tas nošhmē:

„Ej, mafais Deewa meerā!“

Un winsch aifgabja.

— Labwafar preeštera kungs.

Noškaneja schoga wahrē aif wina aifwehrdamees.

— Swehts puifchels, kuru ta mahte atfuhētijuse luhgtees Leeldeenās olu, fajija kalpone isnahšdama un nostahdamās uf kufnās fleegschā; ja gan, wina luhšot olu, schi nabaga wefšhina, talab, ka winaš wezakais dehlens dšeedot kōrē. Ah! es scho knauki aifstreezu pee rata!

— To juhs nelabi darijāt, Silomena.

— Ja gan, es to labi redsu, wini grib israut kumofu no juhsu schēhēwja, lai juhs pašchi nēka nedabujeet; kōti labi to reds, ka juhs neefēet no schējeenes . . . Ah! juhs nēmaš neleezeetes manit, juhs ejeet! . . . Waj juhs negribeet pūsdeenu ehst? ehdeens ir pagatawots.

— Ne, Silomena, es eefchu uf farwu istabu. Es jums pašnoschu, kad buhšchu issaljis

Winsch gabja farwā istabā ar smagām kahjam, jo scho behrnu redšot weenu azumirkli winsch bija apmulšis. Nonahjis farwā istabā winsch fehđās pee farwa nekrahšotā kōka galda, kur atradās tikai weena balta papira pazino, tintniza un tintes fuhjellis.

Winsch apsehđās, fanehma galwu rofās un ar elfoneem atšpeedās uf galda.

Winsch nefnauda; winsch ari neraudaja. Ahtri winsch peezehlās.

Seja winam bija leesa ar rudām azim, ar melnigšneju krahfu; aušs winam bij atplehštas, no wehja nošlinatas; schokki winam bija spehzigē, kā rupjas maisēs ehdejam.

Lehnam feja tam peenehma nopeetnu, nāiwu, kaisligu isteifšmi, tahdu, kahda bija winaš iddeenischā, parastā.

Gefuhzees ar flatu baltajā feenā, kas atradās wina preefšchā, winsch apluhšoja kahdas morwandeeschu wezenites fotografiju, kas pawifam bija aplahsta ar putekkeem.

Fotografija rahđija pawifam fagrumbajufchos feju, bet azis bija behrnišchigās.

„Labdeen, mahmin! winsch fajija. Es gribu tewim rakšit!“

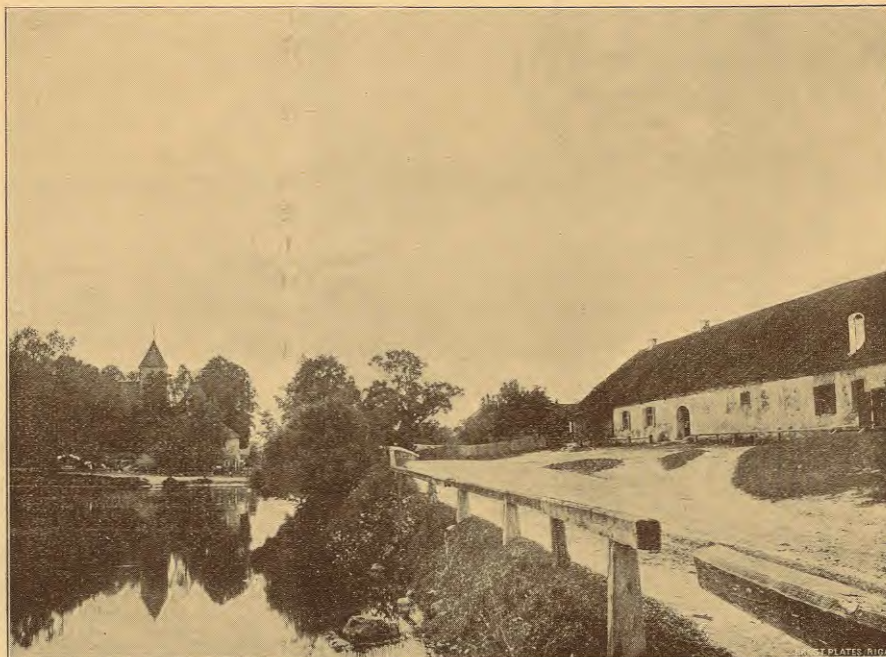
Winsch panehma no papira pazinas baltu, silām lihņijam kwadratainu pašpapiri un kahwa tezet farwai špalwāt.

„22. aprili 1906. g. Augšchamzelschānās šwehtdeenā.

„Mahmin, es esmu behđigs, es gribeju eet tewi redset un apškatitees muhfu kalnus. Tagad, kur es scho rakštu, es tewi redsu; swani swana tāpat kā schēit, kad luhgšchānās

štunda beidsjās, bet wineem ir kahda atbilde uf tām šlanam, kas šlan no šahbaku šokeem uf šafaluschās semes. Tu ari ej, mana mahmin; melnu aubiti tu eš ufšwilkufe šewim uf peeres; tu isej kā pa paradumam pehđigā no šasnizas; tu domā par farwu dehlu abtu, par maso Henri, kuru tu zittahrt wadiji pee rotas un kufsch ir atnahjis schēit glufchi weens, tahli no Glifs-an-Glenas zeema, lai zenštos pahrwehrst Niewras klojuma kaudis. Tu pahreji klajumam; wiš muhfu draugi ir atnahkufchi, tā fozit, wifa draudse; wišri, šewas, behrni, neweens negrib luhgšchānās nokawet; šals ir tik štiprs; wehisch puhsch no Brenelejas un no mešcha, kā ari no muifschas, šneega deht neweens newar ne pabrist.

. . . Un wiš kaudis tad eet rindam. Un tu ari, mahmin, eji uf farwu mahju, kura jau nu gan ir wišnomakaf, bet kura ari bijuse wišlaimigakā Glifs-an-Glenā, atzerotees tos laikus, kad mehs abi bijām winā.

Edwale. Ešers. 1904.

. . . Širds manim behđiga, mahmin!

. . . Tewis es pametu scho Fontenelas kaušchu deht, kuri manis pawifam neerešs, kuri dšihwo tikai semes deht.

. . . Es neefmu nekahdas waras pahrwineem eeguwis, neraugotees uf to, kaut jau es kahdus septinūs mehnešchus kopsch esmu wineem par preešleri. Mana širds kluhst gurda schā bešisejas šahwokka deht, kahdā es atrodos.

. . . Bet es esmu šwaidišchānu dabujis un es esmu atbildigs par wišam kluhdam, par wišam teešbu šaudešchānam, par wišam ismifumā padaritām šlepšawibam, kuras man wajadsetu nowehrst prašt, jeb kur man farwā laikā mafakais eepreeznatajam wajadseja buht!

. . . Bija tikai septini šchoreis eeradufchees šchoriht uf leelo luhgšchānu! Wiš kas tik mafšts pee wineem: winu daba, winu nefnāschāna un winu nezeenišchāna farunā; winu isskats, kas tik pilns ar gluhnoscheem meleem un ka daudšjadā šnā wini nefšahw tahli no šaweem wehršcheem . . .

. . . Tu labi fapratiff, mahmin, kalab es nopuhfchos. Buhs daudj tahdu mahfchu, kuras tewim lihdsfigi buhs fawu preestera garu atdewufchas faweem behrneem. Talab, kad tu fanemf fcho manu wehstuli, tu luhgf Deewu preefsch manis. Es finu, ka tu to dariff. Es tewi turu par warenu zilweku un Deewa preefschâ — talab ka tu eff pati fwehtâ nabadsiba. Dod manim palihdsibu! Es tagad domaju, ko manim buhs eefahkt un ko buhs darit. Un fini, es atzeros, ka manas behrnibas laikâ, es gahju tewim uf upiti lihds, kur tu fanest wefelu kaudsi wetas un tu tur paliki stahwot kahdu azumirkli, jo tewi wjadseja wetu faulê isflaht; un neftaitamas reises tu pazehli un nolaidi rotas un ftaloji un isflahji faulê wetu un tu runaji:

„Mans Henri, es nestinu, kur lai darbu fadabuju, zit man daudj wajaga strahdat!“

Nabaga mahmin, lai tika tewim ka palihdsetu, taws

Jaunpils, Kurzeme. 1905.

nabaga sehns nerehkinaja neta. Kad es jau wareju diwus schoga meetus pahrlaust, kas aif mahjas, es jutos jau warens fawâ flawâ un apgulos aif mahjas sahlê. Mahmin, manim pat ta naw, kas tewim ir bijis. Neweens naw neweena meeta fawâ schogâ preefsch manis lizis . . .

. . . Atfuhti manim kahdu wehstuli un eeleezi winâ kahdu drufku no fawa spehka. Es esmu jau masleet jau ka atspirdfis, es juhtu masleet ka labat, kopsch tewim rakstu. Es mihlu tewi ar wisu fawu dwehfeli, mahmin. Un tika nedomâ, ka es buhtu jau besfehzigis kkuwis: tika weenas ween ir bijufchas manim ruhpes, raudat tawâ preefschâ.

„Henri Rubijo.“

Abts noweetoja wehstuli kuwertâ, usmelleja kartona kastitê pasta marku stary fwehtajo nogihmem un tad winsch gahja lejâ pa trepem, kuras weenmehrfschihfsteja, ka wardes, kad min tam wirfâ.

Gar kufku eedams winsch fazija:

— Filomena, tagad juhs waretu supu uffldit. Es gribu ufflt wehstuli uf pasta. — Loti laba ir juhsu supa, glufchi ka kahda behrnu beesputra!

Ar failu galwu abts isgahja zaur dahrsu, pehz tam pahrgahja pahre maso klajumu un pagreesas uf stuhri, kur blafus tabaka bodes logam atradas pasta kastite.

Atpatnashtdams zeta malâ pa kreiff winsch redseja zeefchi gar seenu nahlam kahdu zehla stahwa zilweku, ar gaischu bahrsdu, kufsch pazehla fawu zepuri fweijinadams un atkal weenaldfigi to atlika atpatat.

Winsch gahja tam pretim.

— Kâ jums labi eet, Gilbert Klokot?

— Wispahrigi labi, bet labat buhs, preestera kungs, ka es jums pateifchos, juhs efeit goda wirs.

— Jau kahdu mehneft atpatat es gahju zaur Pas-du-Lupu un es gribeju juhs aplufkot, bet Schistamondas mahte fazija, ka juhs gutot.

— Winat gan buhtu wjadsejis mani modinat, preestera kungs, bet labâ feewina ir ka kahds funs; ja wina fargâ kahdu, tad nedrihft neweens tuwotees.

Abts Rubijo kawejâs weenu azumirkli, instinktiwi mekledams wahrbu, furi nebuhtu tik taifni mehreti un furi tik wateji neifrahditu apflehtas behdas un pahrmelumus.

Bet garâ winsch schaubijas.

Rokas uf kruhtim faturstojis winsch fazija:

— Ja es nemaldos, Gilbert Klokot, tad juhs uf Leeldeenas meff nebijât! Un jo projam, es juhs neredseju schorlht pat.

— Tas ir gan taifniba.

— Jo projam juhs efeit no manas draudfes.

— Kâ juhs gribeet! jau ir tik ilgs laiks, kopsch neefmu bijis! Tas

naw schejeeneeschu eeradums.

Abts nolaida fawas rotas, atstuteja ar winam fawu kermenî, issteepa tad tas uf preefschu, it ka luhgdamees malkas zirteju.

— Ah! mans draugs, kas par mokam buht fcheit par debefu walstibas preefschstahwi, kur wiff kaudis paschu Deewu aismirfufchi, kur neweens To wairs nemihlê!

— Redset, preestera kungs, naw ko mozitees deht tik neezigam leetam; uf luhgfanam neet, bet neba jau talab ween, ka kaudis buhtu kaunaki palikufchi. Nu, apflataates tika paschi, fenat tas bija kahds eeradums pee mums: juhs paschi warat pahrliezinatees.

Un winsch juta uf fewis wehrstu ftateenu, kufsch bija lihdsfigs krusâ ftâ Kristus ftatam. Tâ wina nekad neweens nebija usluhtojis.

Kaut kas noslehpumains un intims atmodas winâ un winsch notrihzeja, ka behrns no feeweetes un winam schaitas,

ta ta buhtu wina pašča dšhwe, ta wina gars buhtu bijis eeflobfīts, tā kahdā muhšigā zeetumā un kura tagad buhtu eefpeedees eefšā šča fawadā flata fposchums.

Winfch jutās famulfs.

Winfch issteepa fawu rofu pret preesteri, lai no ta fchirtos.

— Neruhpejatees til pahrat daudš muhfu labad, winfch fajija. Es juhs saprotu toti labi: tas ir tāpat kā manim, tad amats nedodas; wifur pašaulē ir faws grehtums, wajaga tizet... Ar labwatar, preestera lungs, sweiti!...

Winfch wehl turpinaja dotees pa zeku us augfchu, kamehr abts eegahja mahžitajmuischā.

Pirmajā laikā, kamehr winfch nogahja pirmos fints metrus, winfch nedomaja par itin nelo zitu, tā tikai par ščo fastapšchanos ar Fontenelas preesteri.

Reis pat winfch pagreesās pret mahžitajmuischu, no kuras wairat neta newareja redset, tā tikai gehweles lodfiau un jumta fpahrnu, kas eefahras dahrsā un pee feenas gaischus balkona trelimus.

— Lahga zilwezinfch ir fchis morwandeetis, winfch murminaja. Sa mana mirufē mahte buhtu wehl dšhwa, tad wina runatu us mata to pašču, to winfch runaja, til juhtiga feeweetes dwehsele ir winam.

Winfch turpinaja joprojam fawu zeku starp muischas mahjam.

Wina fweizinaja weens beedrs, otrs, treschais.

Saunas idejas dfinās zita pakaf žitai winam pa galwu un us weenu azumirkli winam pawifam isgaisa no atminas wifs tas, to winfch bija runajis ar abtu Kubijō.

Muischas pašča malā Gilberts eegahja kahdā nabadfīgā dšhwokliti, fakumpuščā, fadrupuščā buhdinā ar falmu jumtu, kura stipri ween jau bija atspeedufēs us fpahrem. Kahds jauns zilweks pa beidsja ehst, apfehdees galda preefšā, pagatawota no kahda weza kirfchu toka, isgraisita ar nascheem, isdobota no btodam, elkeem, rokam un berschamām lupatam diwus waj trijus augumus.

Kahda feeweete, rusganu, bet fwaigu feju, waigu gali kurai bija farkani, it tā kad tee tai buhtu tahdi kfuwufchi no dufmofchanās waj raudaščhanas, bersa galdu ar apatu berschamo, turedama to ar abām rokam.

Atleezees no galda winas wihrs patlaban beidsa fawu maititi; blakus tam atradās wehl kahda puštufšča pudele un fchihwis, us kura atradās daschi kartupefti, pelbedami kotu ekkā un etiki.

— Labdeen, Dirščē! Tew tāpat kā manim naw waires nekahdas zeribas gatu ehst!

Saunais zilweks pazehla fawu maso galwu, kura lihds aufim bija eetihta no leelas, mihsstas woiloka jepures.

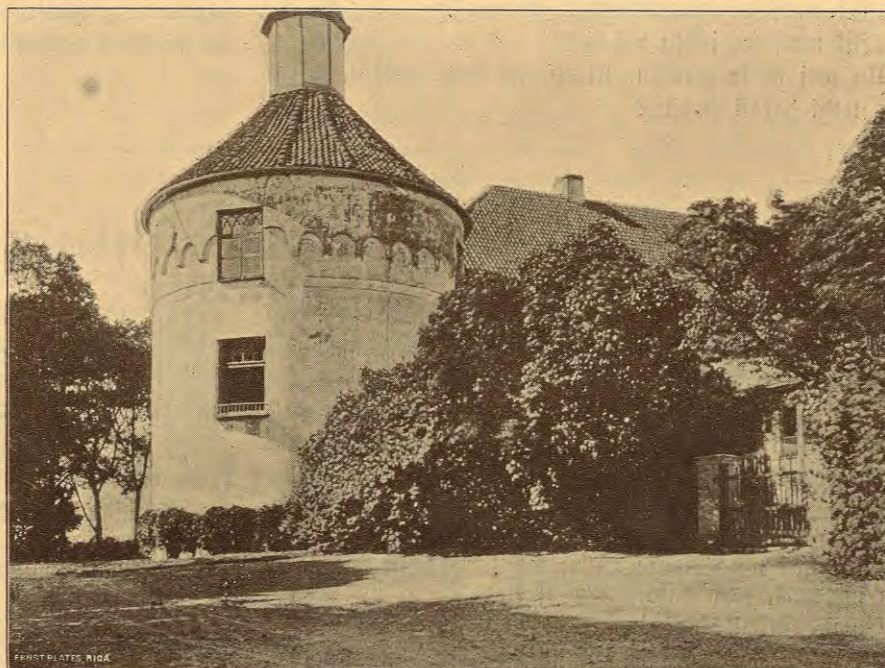
Dirščē bija wehl toti jauns, strausch zilweks ar uszirsteem plateem plezeem; rusgana bahrsda tam karajās šchoda galā un ihsas uhfinas apfedsa ta wirsluhpu; paščas luhpas bija toti farkanas, deguns strups, peere sema; newareja fazit, ta winfch buhtu flaisis, bet flats tam bija drofchs, flaldrs, tā kahds pār smilti tefofchs uhdens un no wifa ta bija ismanama finama ween-kahrschiba un spehfs.

Winfch bija wifadi wehl primitiws.

Wina, energijas un meera pilnajās azis bija rebsams, ta fchim zilwekam bija tikai weena parole, weenas juhtas, weens jehdseens tizet un ta winās bija wara un absoluta palaischanās us teem, kuri bija eemantofuschy wina firbt un garu.

Uš Kloteta jautro wajazeenu winfch atbildeja:

— Pawafaris naw labs. Sa majā neelegubstam pa-

Jaumpils. Bilstornis. 1905.

stiprinajumu, es domaju, ta grucht mums nahkfees isturet gimeni.

Semneezifks fmaids apgaismoja wina feju un ar azim winfch mirkschfinoja jauno feewu, kuras augums bija smags.

— Kahdās gan, Gilberts Klotets atbildeja ari smee-damees. Bet tu redst, Dirščē, nelaiime nahst us nelaiimes un tas galwenais ir tas, ta mehš wairs nedabujam feena pfaut.

— Nē! Wiszaur rihtojas ar maschinam!

— Isaemot Mischela fungu. Es, es nu gan pfauju feenu jau wairat nekā diwdefmit gadus, kopfch esmu aifgahjis no Wischijas. Bet kas tas bija gan, to tu manim wehl tā fewifchki gribeji fazit?

— Es gribeju tewim pateiktees, bet tu maldees, wezais; ar winau ir lihdsfigi, tā ar ziteem: winfch grih pirft pfaujamo maschinu.

— Dewini pehrtoni! fajija Gilberts tuwobamees, it

tà kad winaš gribetu mestees Diršhem wirfū. Ko tu tur fajiji?

— To, ko es ftinu.

— Tas nekad nebuhs;

— Tas pateest notifs.

— Nè, winaš negribes manim manu darbu atnemt. Dirpadfmit deenu wislabafas algas! Waj tas gan eespehjams, Diršchè . . .

— Nedseet, jaunais zilweks fajija, faleekdamees lai ehrtaki eefahktu fawu stahstifchanu, ar patihktamu weefmihlibu paklandamees, pehz tam ar elstoneem us zeka galeem atspeesdamees, plaukftas us preekschu isleezis, galwu atgahfis.

— Nedseet, winaš turpinaja, marta tirgū winaš ir fatizees ar mafchinu tirgotaju un kahds to ir dsirdejis, ta wini par zenu esot runajufchi:

„Zif malfajot leelais modelis?“

„Zif malfajot amerikaneeschu fitemas?“

„Zif malfajot juhfu paschu?“

Un waj ar to peetiktu, Klokot, jeb juhs gribetu, lai es jums wehl garaki stahstu?

— Es wehlos lai tu manim nahktu lihdfi! Gestim usmeklestm Mifschela fungu; winaš mums paklausis; es winu pasfihstu . . .

. . . Nè, es tewim appalwoju, ta tee ir meli!

Nemas neapgreesdamees Diršchè no fahneem noraudsfjās jauno feeweeti, kura wifu farunu noklaufdamās bija fluwufi wehl smagata un nopeetnaka un dirwafhrt fipri wina fashchaudsa fawās rokās berschamo, it tà kad winaf kahds patlaban jau atnemtum diwneketu labo peknu.

Un wina fajija:

— Wajaga tur noet un zenas finā neatlaistees!

— Nebaidees neka, pehschni fajija winas wirs, kura azis eefahka mirdset. Tu mani pasfihsti!

Rahdu mirkli abi zilweki fehdeja weens pret otu fawos fehdektos; winu platmatu malas faduhrās kopā, it tà par godu feeweetei, kura atradās mahjas dibenā, wineem abeem fekodama ar flateem, pee tam pati domadama par leetam, tas notiftees nahkofchu wafaru.

(Turpmat wehl.)

Bitenu Andschinsch.

No Antona Aufrina.

Bitenu Andschinsch usflikda reisas diwas pa gadu. Beeschaf winu redseja wezā kapsehtā, bairnizā un pee draudfes skolas.

Bij flta maja nowafare. Sahlè mirdseja leetus piles un pamalè guleja islijis mahkonis. Skolas logos mirdseja faule.

Pa pagalmu sfraida skoleni, rotatajas un wingrojas.

No turwās kapsehtas pa leelzetu kuhnojās baltās bitfites, kuhjinu rokā Bitenu Andschinsch. Dseltenā bahrdina ween kust. Galwā weza zepure un us tās fawihitis wainags, no kapa noneemts, selta bahrfstinam isrotats.

Geraudfjufchi Andschinu, skoleni falafas puhli.

„Weendee' bij atnahzis us muhsu mahju,“ kahds stahsta. „Tapat basam kahjam.“

Meerigi Andschinsch tuwojas puiku baram, no kura kahds palaidnigs sehns atdalas un aifstreen us peeleeekamo kambariti, noftahjas pee loga un raksta ar pirkstu tur kahdas fihmes.

„Paskatees, Andschin, eko tas palaidnis tur dara,“ eesauzās kahds no puiku bara.

Kleegdams=brehkdams un nuhjinu gairā wihzinadams, Andschinsch skreen us rakstataju, kufsch, eeraudsfjis wajataju, spruhf behgt.

„Pafaules palaidnis!“ kleedf Andschinsch.

„Kadeht winaš tà dsenas schim pakaf?“ prafa kahds pirmseemneeks otram.

„Jauns kuhdams Andschinsch rakstijis bruhetei wehstules, bet schi naw atbildejufe. Isgahjufe pee zita un nomirufe. Tà winu kaitina“. . .

Puiku bars eet pee Andschina, kuzam bahrda trihz, tà dseltena smilgu flotina wehja.

„Ko nu us tahdu palaidni fkatitees!“ eefafas kahds no wazakeem sehneem.

„Kad nefahf tit mums ar' ffit?“ baidas pirmseemneeks.

„Ne, nefitis wis“ . . .

„Nu, Andschin, tà tew labi eet?“

„Nedfi, zif flaitas pukes es dabuju kapsehtā,“ Andschinsch faka un, zepuri nonehmis, rahda puikam wainagu.

„Nu jau tu, Andschin, est tà bruhgtans ispuschtojees,“ kahds eefafas.

„Es esmu muhschigs bruhgtans,“ stahsta Andschinsch, laimigi smihnedams. „Mana bruhete dsihwo kapsehtā. Es beeschf eju winu apraudfit. Wina man eedewa scho flaito kroni, lai es ejot ar to. Det mehs nekad nelaulafimees“. . .

Aifkan deschura swans, parahdas skolotajs leetus mehteli un behrnu famols, kawedamees un tihwadamees, pa isbrufschām durwim eewetas fahrti-pelekos muhros.

„Luhdsu, skolas kungs, weens puika mani weenmehr mehda,“ Andschinsch, pagalmā weens palizis, greeschas pee skolotaja. „Sabwafar, kungs. Nedseet, zif man flaitas pukes. Tās man no bruhetes. Waj naw flaitas, ko?“ . . .

„Ie jau nu gan,“ skolotajs weenaldfigi atbild. „Det ej nu tahkat. Mums fahfas darba stundas.“

„Tagad eeschu us Purgafkeem, parahdfichu Purgafku meitam ar, kahds man no bruhetes flaitis kronis,“ Andschinsch faka, zepuri galwā listdams.

„Nuja, nuja,“ nosaka skolotajs, eeedams skolā.

Andschinsch aistipina, ta baltās bitfites ween gar fakteem behrfeem zetmalā nosfihd un zepure ar kapa pukem nolihgojās. Pee otrā stahwa loga klafè fufkrehjufschas meitenes.

„Bitenu Andschinsch aifseet! Bitenu Andschinsch“ . . .

„Swehtdeen bij atnahzis us bairnizu. Tapat, tà ziti zilweki, nonehma zepuri wis un nometas zekos,“ kahda meitene stahsta.

Zaur kofu lapam flihd wafara faulite un sahlè mirdf wehl leetus piles.

Apfkats.

Sinibu Komisijsas wafaras sapulzes.

VI.

Pehz swehrinata adwokata Fr. Alberta referata par „Die lettische Revolution“ dsejneeks Kaudsites Matifs apskatija nedekas laikrakstus. Par deenas awisem referēja swehrinats adwokats W. Teitmanis un par schurnaleem dsejneeks W. Eglits. Par awisču un schurnalu referateem runasim zita weeta; tapat par Dr. med. Reinharda preefsch-lasijumu „Weselibas kopschana muhsu pagasta skolās.“ Par sinatniskām grahmatam referēja A. Schumanis. Neefot nepatibamaka referenta usderuma, ka referet par latweeschu sinatnisko literaturu. Tschaubotees pat, waj wina jel mas pelnot „sinatnes“ nosaukumu. Lai paskatotees pee zittauteescheem: kahda tur bagatiba sinatniskā literaturā! Wahzijā peem. par kimiju ween esot kahdi 10 schurnali. Kas gan esot wainigs, ka pee mums ar sinatnisko literaturu tik behdigi? Lastaju mas, — tas wispahri esot muhsu rakstneezibas lahsts. Bet tas tomehr wehl neefot wis. Latweescheem, ta referents A. Schumana tgs. usswehra, wehl esot koi wahja fajehga par kulturās zenteeneem. Tas esot redsams wisur, sewischki shmigā schai sinā esot muhsu semkopju istureschanās atteezibā us sinatnes panahkumeem. Tikai pastahwigu pelau sludinot winaus warot eerosinat, us sawa aroda studeschanu. Un tā ka nu eepasichchanās ar dabas sinatnem nedodot pelau, tad muhsu semkopji pret dabas sinatnem ari isturotees weenaldfigi. Ja mahfflas schurnaleem neefot ne 1000 abonentu, kahds tad waretu buht sinatniskās literaturās stahwoflis? Tee lastaji, kureem sewischka intrese pret schahdu literaturu, lasot sweschtauteeschu raschojumus. No latweeschu isdewejeem ari newarot praft, lai wini preefsch pahris desmit lastajeem isdotu grahmatas. Pehz 1905. gada tika modinata intrese us sinatnisko literaturu un wina wajadsejis tikai mahzet usturet. Bet tā wis ne-notizis. Tituschas isdotas broschuras, kuru pamattemats bijis weens un tas pats un kuras ihfos, wispahrejos teikumos gribeja aptwert waj wisu sinatni. Grahmatu faturs bija faufs atstahstijums un wina gala flehdseens bija tas, ka winaus nostahbija lastajam preefschā ausflu, nedshwu likumu, kuresch winam ka tahds japeenem. Wajadfigs eero-finajuma, lai lastaji paschi tahlat domatu! — Wisa dabas sinatniskā originalliteratura pagahjuschā gadā pastahw no grahmatam: R. Aschmana „Geologija itdeenischā dshiwē“ un Sankawa „Dshiwibas attihstichchanās dabā“. Aschmana darbam esot mahzibas grahmatas weids. Darbs deesgan wahisch. Autors nepratis noschkiht swarigo no masat swarigā. Wiusch ari neprot isteitt sawas sinaschanas. Buhtu interesanti sinat, pehz kahdeem awoteem autors grahmatu farastijis, jo pascha pehtijuma anglis wina tal nebuschot. Sankaws sawā „Dshiwibas attihstiba dabā“ gribot dot pahrskatu par to, ka semes wirfū attihstijusēs dshiwiba, bet israhdotees, ka autors dabas sinatnu nepasichstot. Wiusch jau no pascha schuma nostahjas us konselwenti-materialistiska stahwofla. Grahmatā esot dauds

aplamibu, nelogisku flehdseenu un pawirschibas. — Ar tulkoto dabas sinatnisko literaturu neefot labaki, ka ar originalo. Tulkotumu masat un wini wahjati, nekā pehrngadejee. Isnahkuschki pawisam 5 schahdi tulkotumi: Serwana „Siropa pirms grehku pluhdeem“, Boelsches „Dshiwibas mihtlas“, Netschajewa „Leelais apfahrtrinkojums dabā“, Dennerta „Lai top!“, Kerby „Pasaules shditaji kustoni“. Sewischki eewehrojams pehdejais darbs. Ari pret zitu faturu naw dauds ko eebilst; tikai Dennerts sawā „Lai top!“ usstahjas ka sinatnes apkarotajs. Apzerejumi par dabas sinatni parahdijuschees ari „Latwijā“ un „Dsimtenes Wehstnesi“; wini pa leelakai dafai saprahtigi un interesanti. Referents heidsot isfaka zeribu, ka nedaudso latweeschu dabas sinatniskās literaturās darbineeku puhlini nepaliks bes sekmem. Debatēs R. Makstis aistrahda, ka tas esot tihri dabiski, ka tagad nodarbojotees wiswairak ar ewoluzijas (attihstibas) teorijas (t. i. lamarkisma un darwinisma. Red.) isplatischanu, jo ewoluzijas teorija aiskerot jautajumus, kuri nodarbinot tagad wiswairak prahtus. R. Makstis isglichtoteem pahmet, ka tee wairak nenodarbojotees ar derigu darbu tulkoschanu un isplatischanu. No wisam 5 pag. gadā isnahkuscham sinatniskām grahmatam 3 esot no weena un ta pascha tulkotaja, t. i. R. Maksta. A. Needra peesihmē, ka referentu scheloschanās par tautas snauschanu un pahmetumi, ka tauta mas lasot, neefot pareisi. Muhsu semkopji nesnauschot. Nekad wiusch sawos 38 dshiwes gados neefot redsejis pee semkopjeem tik leelu moshanos, rofibu un domaschanu, ka tagad. Referents to neredstot, tapehz ka domajot, ka weenigais wirseens garigā dshiwē esot grahmatu lasichana un studeschana. Us dshiwī jastatas ne zaur grahmatam, bet zaur dshiwī, kad zilwels jau tizis ahrā no skolas. Kamehr garigās kustibas un sinatne atradās pee studenteem un skolotajeem, tamehr mehs domajam tikai par grahmatam. Tagad sinatne pahreet no studenteem un skolotajeem pee darba zilwekem. Ne zaur teorijam, bet zaur to, ka muhsu semkopji eespeesit paschā dshiwē, dod wisleelakus eero-finajumus, mehs waram sagaidit sposchu nahkotni. Pee muhsu semkopjeem tagad walda tahds progress, ka pehz 20—30 gadeem wini atradisees us ta pascha stahwofla, kur tagad atrodas dani.

Sapulzes wadonis Kaudsites Matifs ihfos wahrdos atkahro referenta un runataju domas, is kurām konstatejams, ka dabas sinatnes stahwoflis pee mums wehl deesgan sems, laboschanās jau manama. Ka muhsu sinatniskā literatura wahja, taisniba. Pareisi ari, ka tauta wehl dauds par mas lasa sinatniskos rakstus. Scho ruhkto pateesbu aipliwurot ar tautas glaimem ir weenfahrschi — tautas eemidshinaschana, ne audseshana.

Par **liriku** referēja Teodors. Sawā parastā melodijā „tur ir kaut kas“ un „tur naw nēka“ Teodors istirsa muhsu liristos raschojumus, nespehdams tomehr uskert un aptwert to raksturigo, ihpatnejo, kas weenā otrā raschojumā buhtu. Ja sabeebrībā turpreti atteezibā par weenu waj otru rakstneeku schis tas dsirdams, pareiss waj nepareiss,

tad Teodors tūhlin kļāht un nu tik dot wirsū. Schaħda herostratiska dšina darbos parahdijās ari scha gada „Sinibu Romiķijas Wařaras řapulžē“. Šħoreiř galigi pařubināms bija jaunāis dšejneeks Wirsa. Wirsa řavā dšejā daudř greħtojis, bet dšejneeks, apdahwināts dšejneeks, daudř leelāts par Teodoru Wirsa bes řāubam ir. Wina juřtam tikai wairāť janofķaidrojas un iř wīnu dřķtuma war iřnirt krāřķnās dšejas peħrles. Ķaunu dšejneeku tūhlin pařubinat, tikliħdř tas řabeedribāť iřrahđas peedauřģis, ir wandalisms, par kuru literatūras weħřtūrē deemsħeħl ne weena ween tumsħa lapa. — Teodors wiřpīrms apřķatija dařadus kopotu dšejotu krāřjumus, tad atřewiřķķu dšejneeku dšejotu krāřjumus un peħđigi liriku periodiřķos iřdewumos. Wīnřķ peemin „Ķuřtu pařauli“, Ķdwarda Treumana řakopojumā, „Bālwu“, Ķluħđona řakopojumā, Ķdwarda Treumana „Ķaujmalas řmildřinas“, Ķ. Ķhrmana řastāħđito garigās dšejas krāřjumu „Muħřķigā jaunība“, „Wežās un jaunās garigās dšeesmas řķolam un beħrnu deewālpofřānam“. PaħreĶot uř atřewiřķķeem dšejneekeem, Teodors ar atřinību min Treumana „Peħřķanas“, Ķkurateŗa „Ķřtras“ un weħl par atřinības zeenigu atřiřķi Ķruħřas „Selta laipu“. Wirřas „Bikeri“ trūħři maħřķlas weidojuma; dřķķakas daikuma řajuřtas un wina řeřķuelās dřinas paleeř semas, Ķuřtoniřķas un nepařķas tihŗā Ķilweķibā un dšejā. Mař dšejas Ķunchena dšeesmās „Ķo řirds runāja“, tapat „Sihřas naħtres, marānes, beeřos muħros auguřķas“, ir dšejas, řas řā nesāħles lapo řawruħp no dšejas dahřsa. Ķarlis Ķatobřons iřdewis iřķeķtras dšejotu Ķrahmatas — „Ķeetawā řargi“, „Ķehņina řnots“, „Ķriħs meldera meitas un welns“ un „Ķaimite“. Neľuħķojotees uř leelu rakřiřķānu, Ķarlis Ķatobřons maħřķlu tomeħr weħl naw wāreĶis peeřawinatees.

Periodiřķos iřdewumos dšejoki parahdijūřķees no muħřu jaunāteem un weķateem dšejneekeem, řurās atřiřķeĶjāms wīnu juřtu rakřturs un iřteiřķmes weids. Ķřpařķija eeauduřřes ar wīřu řawu, no ķatras řařas drehuma řatřiķinājamo, řmalľķuřķtību, ar řawu bagato řantāřķju, ar řawu liħdř Ķalam iřķopto iřteiřķmi dabas nořķeħpumā, řa tee řtaigā paħř řemi gada laiku, deenas un naķts mainās. Ķa i n i ř turpina řawu Ķiħnu un naħtotnes řerību dšeesnu jaunā wariāģijā. Ķdealu řřořķums eeđeħřtas un noglabājas dřķķat. Ķaina domas eeđeħřpjas atķal dřķķatā, ruħpigi un řřořķi nořķiħpetā řimboliřķiķā. Ķl u d o n i ř iřķeeto eeģuřto iřweĶiķību teħņikā pee dařķadeem preeřķmeķteem. Wīnřķ atķeħlo leelpiřķeķtās riřtu, pařawāŗi, řneega paħřřķu ar meiřtara rořu. S a u l e e t i ř noģrimř dabas miřķiķā. Wīnřķ nedřeed par wīnās Ķauķumeem, bet tur uřeet dařķadas miħķķainās buķtes. Sauleeķs peħđejā gadā Ķlāģā naħķořķos dšejotos meħģina eepluħđinat řawās ařņis, tomeħr řas wīnam mařat iřdodas, neķā řad wīnřķ weido reālu dřiħwi. S k a l b e nořķeħđřas řewi, Ķlūřā mořu un řāpķju piľnā pařaulē. Ķar manit, wīna řweřķā metala řiģģa ir eeruħřeķuřķ; wīnam apliķķs drahřķu wāimāģis ap řķimo Ķalwu. S w a i g e e, dřiħwinořķee aħreenes eeřāidi wīnam wāirs neteeř kļāht. Ķ n t o n s w i n g r i n a s Ķarāķos dšeedājumos, ari romantikas teħrā neattāpđamees no

dřiħwes. Ķ n n a B r i g a d e r řāģģita řawus dřķķakos paħřdřiħwojumus, řawās řerības un atřāģiřķānos. Wīna řāģģita tos „Weedreem“, řurus opmelle řakā řalā, bet no wīneem aiseet řawu řāuro řelīnu, řur beģģatība uř ķatra řoka. Šħiř řāģģiřs ir řiķta weħřma, jo wīnā ir dweħřeķe. Ķ u ř t r i n ř ķ turpina řewi apluķķot un iřķeetot tautas wārona un reģona lomā. Ķ a u n ř u d r a b i n ř ķ nes eeřķķ řewiř řiķto, Ķalto, neapřķāpēģamo řaulēs Ķaiřmu. Wīna dšejotos ir ķaut řas no muħřķīgi jaunās tautas dšejas weentāħřķības un řiřņības. Ķ a Ķ r d a romantika āģim redř dabu plauřķam, Ķilweķus miħķlam un zeēřķam. Ķ i t. Ķ o n d a Ķ o d a l g o t e e dšejoki eeřpeeřķi „Ķř. Weħř.“ Ķ d. Ķ u l ř a dšejoki řpilģģti noteħķojumi iř wīna dřiħwes, wiřpaħřģi iř modernās dřiħwes. Ķa redřeta jaunāķķa Ķilweķa āģim un jaunāķķu Ķaiřmā. Ķ a r ķ a Ķ e w i n a Ķ o d a l g o t e e dšejoki maģi un bagati krāřķam. — Muħřu lirikas wādořķā noķrahřa patlaban ir romantika un wīnās Ķenteeni teēģas uř tihŗās maħřķlas puřķ. Šħāubās par muħřu lirikas naħķamību war řāģķet řas apřāģģiķis, řa wīna attāģķināģas no dřiħwes, řurā ir řpeħřs, řas naw ne apeģams, ne řalausķāms, ne apturāms.

Ķebātes Ķalniņřķ āiřrahđa, řa Ķanāķtot pee ķāģģa praķķiķķa řķeħđeena. Wirřas „Bikeris“ eřot netiķumģis. Sinibu Romiķijai to wāģģāģetot atpīrķķt un iřniģģināt. Šķolotāģis Ķihŗulis řakā, řa Wirsa maħřķlu profāneģis. Teodors nolāřa dařķus pantus no Wirřas dšejotu krāřjuma „Bikeris“ un Wirřu galigi pařubina. Weena řabeedribās dařa, redřāms, Wirřu ar wīřu řa „Bikeri“ Ķriģ eeķreeķt eķē pařķā wiřdřķķakā weetā. Ķee řarātawā ar to! Ķo redřet praķķā řķāģģwās Ķeēķis Ķiķumu Ķaģģitāģis un nabāģa Ķreģģineēģe, řuru wāriřeģi rořas paģeħķuřķi patlaban tāiřķģās nomeģķtat ar atmeņeem. „Ķas ir beř Ķreģķeem, řas lai meķ pīrmo atmeņi uř wīnu!“ Un nolāģneģuřķees wīni weens peģģ o t r a atřāģģa Ķreģģineēģi. Ķeģģās palķķa řa ar Ķeēķo Ķiķumu Ķaģģitāģu weena. „Ķew tawī Ķreģģi ir peedoti, eģ un neģreģķto wāirs!“ — Ķģģiķis Ķriķiķis Ķautāģumu apģaiřģmo, řahđa, řur malbīřķānās, āpřahđa iģřķos řtaģģāģamos řeķus. Ķā iģģiķis Ķriķiķis āudřē rakřģneķus, weģģina rakřģneģģības attiģģiřķānos. Ķr to ween, řa řas eķē meķams, pařubināms, naw neķas panāģķāms. Ķa tik barbarības wandaliřķma pařģģime. Ķultūras Ķilweķi řā newar iřtūreķees. Ķa Ķau Wirřas „Bikeris“ buķtu biģis řpeģģģģis rādīt tāģģu neēēķuķototā řāķķuķtumu pret netiķumību, nu řad Ķau řas nemiř nederģģis nebuķtu. Neaiřřāģģwāms Wirřas, řa řas nebuķtu Ķāģģis par tāģģu, nebuķtu par daudř āiřrahđwees, bet dšejneeks un apdahwināts dšejneeks wīnřķ tomeħr ir, ķaut Teodors wīnu ar wīřu „Bikeri“ peewiľķķtu pee řarātawāms un wīřa řabeedriba to nomeģķtat ar atmeņeem. Ķar Ķau buķt, řa no Wirřas neķas neiřnaħt, bet Ķa ween wīnřķ nopeetņi iřķoģģi řawās dšejas dahwānas un řās iřķoģģdāms ari pāts pařāģģwģģi iřģģiģģtoģģas, řad Wirsa muħřu literatūřā nebuħř leeķs. Wīnřķ to řad weħl war darit Ķāģģatāķu ar miřdřořķāms dšejas peħrlem. „Neřařubināģeet, lai Ķuħř netāpķtu pařubināģi!“ Teodors pařubināģis Ķriedenberģu = Ķeerīnu, Ķautenbāķu = Ķuħřmīnu. Muħřu literatūras weħřtūrē řweħřs un řģģās pařubinātāģus un pařubinātos. Needriřķu Ķi-

dewuta autors wehstures ſwaros nebuhs tik weegls. Teodors zehla un zehla Burapuki un tam paregoja paſaules ſlawu. Kur wina ir? Wehl nahls? Kas to uſdroſchinaſees apgalwot? — Noreeti warbuht ari buhtu Poruks un ne weens ween zits, kuras tagad zildina, ja ween noreeſchanai apſtahtti buhtu bijuſchi iſdewigati. Parahdotees, peem. i pirmeem Naina dſejoteem, wiau drukatajam muhſu deewa doto kritiku liki lauka un ſehtā uſbruka, tā gan warot tahdu bleki drukat, jo tur neka neefot, ne dſejas, ne ſatura. — Nabaga nomaldijuſchos jauno dſejneeku Wirſu Sinibu Romiſſjā atklahti pabrſtahja tikai Karlis Kruhſa un Wittors Eglits. Baltā ſabeedriba ſchahja.

Karlis Kruhſa ar leelu ſajuſhmibu dſeiſti runaja par dſejneekem un ſabeedribu. Sabeedribas prahti eſot tā notrulinati, ta wina wairš neefot nekabdas dakas par rakſneezibu. Kad auga kuſtiba pret wezo ſahrtibu un dſeja bija wiſdſtako zenteenu iſteizeja, tad bij ſapraſchanas ſtarp dſejneekem uu tautas jaunibu. Wina bija nehmeja, bet tagad ta jau noſahjas par ſpreedeju, notrulinajas, kluſti pedantiſta. Dſejneekem ir janoflehdſas un ſchāi juzeſti janes laimeta lahſti un laimeta nabadſiba. Bet wina teihs weenmehr to, kas wineem ir. — Un teiſt ta wineem ari wajaga. Wittors Eglits meerigi, ktru iſteizeenu apſwehrdams, tikai deemſchehl par kluſu, grubti ſadſirdami, ſaka, ta iſnihzinat „Bikeri“ un ſaploſt paſchu Wirſu jau ſabeedriba warot, taš jau ſtahwot winaš warā. Eriptides, Mnearcha dehlš, weens no leelateem tragikeem, mira tahlu no Atenam, Aretuſā, tā ſtahta, ſuau ſaploſti. Wehlat winam Atenāš zehla peeminekti. — Sokratam, Sofroniſta dehlam, ſchim leelajam tautas audſinatajam un pateeſbas mekletajam, bija jadſer giſti bikeri. Sabeedribas tikumibas fargi to praſſja. Kad leelais angu dſejneeks Bironš, ſabeedribas ſpeeſti, nokratija dſimtenes piſchkuš no ſahjam un dewāš ſweſchumā, kaudis pazelteem atmeneem bija gatawi to nonahwet. Bironš wehlat krita zihnā par brihwibu. Ar ſawām dahrgajām dſejneeka aſnim wiſch pirla greeku tautai brihwibu. Dſejneekuš ſabeedriba war paſubinat, bet paſchu dſeju iſnihzinat neſpehž nekahdi ſahrti. Kruſtā ſtā pateeſba nemirſt, wina zetaš augſchā.

Semfopibas rihtu un maſchinu iſmehginaſchanu ſarihtko Latweeſchu Eſonomiſtāš Sabeedribas Lauſfaimneezibas Nodata no 6. lihdi 14. auguſtam Jelgawāš Lauſfaimneezibas Beedribas iſmehginajumu ſaimneezibā (4 werſitiš no Lihwbehrſes dſelſzeta ſtažijaš).

Eſpertitiſi iſdaris Kijewāš ſemfopibas rihtu un maſchinu iſmehginajumu ſtažija, prof. Schindlera un wina aſſientu (kopſaitā 10 perſonaš) wadibā Wiſuš pamatigai un wiſpuſtgai iſmehginaſchanai wajadſigos aparatuš dod Kijewāš min. iſmehginajumu ſtažija.

Schinī pirmā Baltijaš ofizielā maſchinu iſmehginaſchanā pahrbaudis:

- 1) wiſadus ſemes apſtrahdaſchanaš rihtuš: arkluš, ezeſchāš, atſperu ezeſchāš, kultiwatoruš, ſchkihwiju ezeſchāš, ripu rufuš, ſchkihwiju arkluš un t. t.;
- 2) wiſadāš fehhmaſchinaš: labibas un ahbolina ſehjmaſchinaš, rindu ſehjmaſchinaš, mehſlu ſehjmaſchinaš un t. t.
- 3) wiſadāš lauku raſchāš eewahſchanaš maſchinaš: ſahles un labibas plauſmaſchinaš, ſirgu grabhektuš, ſeena ahreditajuš un t. t.

Lauſfaimneezibas ſelžija uſaižina tadeht iſklatru ſchahdu maſchinu un rihtu iſgatawotaju waj pahrdeweju ſubtiit ſawuš raſchojumuš pahrbaudišchanai. Iaweſſimē, ta par iſmehginaſchanu naw nekāš jamakā, weenigi maſchinaš jaaiſſubhta turp uſ Behrſmuſchu, un ja wehlaš, war ſahrtit lihdi ſawuš monteruš waj leetpratejuš. Tahdu

ſirnu iſgatawotaju, kuraš paſchāš neſuhtitu ſawuš leetaš iſmehginaſchanai, tiſk pehž wajadſibaš eegahditi no tirgo-tajeem un pahrbauditi.

Tuwatuš paſkaidrojumuš paſneedi agronomš P. Lejiſch, Jelgawā, Kalweš ſchoſeja Nr. 24, waj inſcheneerš-technologš Aug. Kalniſch, Jelgawā, Katoku eelā Nr. 44.

Latweeſchu Lauſfaimneeku Eſonomiſtāš Sabeedribas Lauſfaimneezibas Selžija.

No Dubulteem. Seſtdeen, 25. julijā, apgreeſchoteeš uſ Leelupes, apgahjuſeš buru laiwa „Erika“, ar kuru brauza 8 zilweki. Gahſchoteeš burāš uſkrita wirſu brauzejeem, tā ta daſchi no teem nemaš wairš wirš uhdenš nepazehlaš. Upes dſelmē paſuda Karoline Zinne (35 gadi weza), winaš meitina Wera (14 g. w.), Katerina Kreeger (8 gadi weza), Wanda Eſcherwinſtaja (13) un Konſtantinš Notowš (7 g. wežš). Polizijmeiſtarš liſa ſwejneekem ar tihkleem meket lihkuš, bet taš negribeja lahga weikteeš, jo upe weetam 6 aſiš diſta. Diwuš lihkuš mekleja wehl ſwehtdeen. Uſſahſta ſtingra iſmekleſchana, jo domā, ta laiwa bijuſe nederigaš konſtrukcijaš.

No Keipeneš. Pagāſta neſpehžneezi, 74 gaduš wezo Edi Sommer atrada pagahjuſchu nedetu pee pagāſta nama leelzeta grahwī noſlihuſchu. Wina bija gandrihš neredſiga un, lai gan bija nodota pagāſta apgahdibā, tomehr gahjuſe beſ pawadona un tā eegahjuſe grahwī, no kura wairš neſpehjuſe iſrahpteek. Par negahdibu wainigoš ſauſchot pee atbildibaš.

No Chrgemeš. Wiſdſemeš meſchu aiſſardſibaš to-miteja iſfludina, ta ſawā ſch. g. 25. junija ſehdē ta no-lehmufe: 1) atſiht meſcha iſziſchānu Chrgemeš mahzitaja muichāš peederumā, Walfāš aprinki, par poſtoſchu; 2) aiſleegt ktru augoſcha meſcha ziſchānu minetā muichā uſ 15 gadeem; 3) uſlikt par peenahkumu apſtahdit ar meſchu iſziſto gabalu 2 gadoš.

No Sahuſalaš. Welmu ſahdſchā nakti uſ 27. juliju laupičhānaš noluhkā ar zirwi nogalinati tirgotajš Kollaſš ar ſeeru un wezato meitu; jaunatā meita grubti eewainota. Sleptawa eſot no zeetuma iſbehdſiš noſeedſneekš. Polizija aplentufe meſchu, tur ſleptawa noſlehpēeš.

No Wez: Peebalgaš. Nakti uſ 30. juliju laupitaji eebruſuſchi ſchejeeneš Muhrneeku Krahj-Widewu kaſeš ſehdeš telpāš. Schāš telpāš atrodaš Pahritāš beedr. weikala otrā ſtahwā, tur apatſchā gulejiš ſomijs ar palihgu un ſeeru. Lai peetiku pee otra ſtahwa loga, tad atneſtaš no attahlaſkaš Muhrneeku mahjaš garaš rijaš trepeš, peeliktāš pee loga, pa kuru tad laupitaji eefahpuſchi, atlauſti ſtapiš un kaſeera ſambariſcha luhka, bet atraſtiš tur tikai 8 kap. naudaš un daſchāš paſtmarkāš. Lai nedſirdetu apatſchā guletaji pa wirſu ſtaigajam, tad iſklahta Muhrneeku Kamara ſeena kihpa. Redſamš, ta eebruzeji naw ſinajuſchi, ta kaſeš ſaſtahwš atrodaš pawiſam žitāš telpāš, ugunš droſchā naudaš ſlapi. Bodeš perſonaš naw neka manijiš.

Tad pat laupitaji eelaufuſchēeš apmehram werſti attahſajā Dgrenu ſkolā un iſlaupijuſchi ſkolotajam M. Kaubiſcham ar kundſi no wiau dſihwoſkeem webrtigakāš mantāš, iſhti dahrgaš drehbēš, ap 300 rubl. Patš ſkolotajš ar kundſi gulejuſchi otrā ſtahwā, tā tad ari naw neka manijuſchi. Schi jau otra pahrdroſcha laupičhāna ſchinī mehneſi pee mumiš.

Smilteneš rewoluzijaš pahrwā Reweleš kaza teeſa paſludinaja ſpreedumu, pehž kura noteefati zeetumā: ſem-neeki Janš Sekiš (26 g. wežš) un Peters Lektiš (21) uſ 6, Sehtāš Balodiš (34) uſ 4 un Jahniš Eriktiš (19) un Germāš Eriktiš (19) uſ 3 mehneſcheem katrš. Pahrejoš 5 apſuhdſetoš attaiſnoja.

No Iščfiles. Šchejeenes Spritšču mahju ſaimneeks J. S. bij uſrahbits par dalibneeku 1905. g. rudent pee uſbrutuma dragaunu ofžeeram, kuraam ſirgs tizis noſchauts, bet patš palizis weſels. Iſmelleſchana turpretim peerahbits, ka wiaſch newainigs un tapehž pret winau eefahktā iſmelleſchana iſbeigta. „L.“

No Terbatas. Igaunu Semkopibas Beedriba Terbatā 15., 16. un 17. auguſtā ſarihto ſemkopibas un amatneezibas iſtahi lihds ar lopu aptopſchānu. Iſtahdes nodatas: 1) Loptopiba, 2) ſirgu audſinaſchana, 3) putn-
kopiba, 4) moderneeziba, 5) ſemkopibas produkti, 6) dahſkopiba un meſchopiba, 7) biſchopiba, 8) kauſchu labl-
lab-
jibas weizinaſchana, 9) ſemkopibas maſchinas un daiti, 10) drumkopiba un meliorazija, 11) tautas iſglitiba un higiena, 12) ruhpn-
neeziba un amatneeziba, 13) muſtkas instrumenti, 14) maſtkla un maſtklas amatneeziba, 15) weetejā amatneeziba, it ſewiſchki ſeweeſchu rokdarbi, 16) Wez-Igaunu mahjruhpn-
neeziba, 17) ſazihſte arſchana. Beſ tam wehl tiks ſarihtota ſemkopibas maſchīna iſmehginaſchana un preeſchlaſſjumi. — Iſtahdes ſarihtotajās, Terbatas Igaunu Semkopibas Beedribas darbiba ir toti plaſcha un eedſihwotaji ſaprot winaš darbības ſwehtigo noſhmi, ko peerahda ari leelais winaš iſtahiſchu apmekletaju ſkaitš. Tā pagahjuſchā gadā ſchās beedribas ſarihtotā iſtahde pirmā deenā bij apmekleta no wairat nekā 18000 perſonam. Berams, ka ſchogad tas nebušs zitadi.

Ari latweeſcheem ſalhdſinaſchanas noluhktā der eepaſihtees ar igānu panahkumeem laukſaimneezibā un ruhpn-
neezibā. „L.“

Kurfemē lihds ſchim jau bijuſchi ap 100 ſaſlimſchanas gadijumu ar kolera.

Jelgawa. 21. julija watarā Leelajā eelā Nr. 64, alus weitala turetāja Freimāna kalpone, Rigaš maſpilſone Antonija Serwit, 30 g. w., neſot pa iſtabu aiſdegtu leelu pakaramo lampu, ſapinas grihdfeģā un pakrita uſ grihdas. Lampa krichtot ſaplihta un iſlijuſe petroleja, kura ſaſlapa ari kalpones drehbes, aģumirkli aiſdeģas. Tā ka dſihwoſki tant brihdi bij tikai behrni, tad nelaimigā, pirms uſ behrnu kleeſeeneem paſpejja peeſteigtees ziti mahjeneeki palihģā, ſipri apdeģa. S. tuhlika nogabdaja ſlimnizā, kura ta treſchajā deenā, zeeſdama breefmigāš ſahpeš, nomira. „L.“

Meſchu iſzirſchanas aiſleegſchana Kurfemē. Kurfemes gubernas meſchu aiſſardſibas komiteja ſawā 26. jūnija ſehdē atſinuje par poſtoſchu meſchu iſzirſchānu Wendſawas (Wentſpils aprinkā) un Wez-Greenwaldes (Zluſtes aprinkā) muiſchu dakās un aiſleeguſe taſlatu meſchu iſzirſchānu abās weetas uſ 10 gadeem reep. lihds atteezigā meſchu ſaimneekoſchanas plana eefaeegſchānai un apſtiprinaſchānai. Beſ tam nolemts zelt pee apgabalteeſas kriminalſuhdſibu pret perſonam, kuras wainigās pee meſchu aiſſardſibas noteikumu pahrahpſchanas Wez-Greenwaldes muiſchā. „R. G. U.“

No Randawas. Sleptawiba, waj paſchleptawiba? Šchinis deenās wiſu aptahrni uſtrauja F. mahju eedſihwotaja F. noſleptawoſchanas leeta. F. atraſts meſchā ar pahreſchānu galwu. Naw wehl iſſinats, kaš minetai ſleptawibai par zehloni, jo noſchautais bij wiewahri paſihſtams kā kreetns zilweks un lihds 1908. g. iſpildija meſchfarga weetu. Daſchi pat domā, ka F. patš noſchahwees. — 24. jūlijā nodeģa pee Randawas eſoſchās Leterim peed. ſudmalas. Sudmalu arendatoram leeli ſaudejumi, jo nekāš naw bijis apdroſchinats. Uģuns zehlonis neſnamš. — Randawas pagāſta ſkolotajam R. Rahburgam bij jaatſahi ſkolotaja weeta uſ ſkolas preeſchneezibas pawehli. Wina weetā eewehleja Hochfeldu no Laimineem. „R. U.“

Rigā kolera eet uſ beigam. Šlimnizā pirmdeen, 3. auguſtā ſlimneeku bija 24, nomira 2, bet no jauna minetā deenā neſaſlima neweenš.

Rigaš kara organizazijas prahwa. Jau 1904. gada wafarā Rigā nodibinajuſes Rigaš ſoſialdemokratu ſtrahdneeku partijās kara organizazija, kura kopā ar „Bundu“ ſahkuſe darbotes pee kara ſpehka uſmuſnaſchanas uſ atklatu dumpi preeſch paſtahwoſchās walſis ſahrtības gahſchanas. Daudſi no organizazijas lozekt-
em aiſbehgufchi un palikuſchi neiſſinati, ziti jau noſchauti. No 19 teefai nodoteem apſuhdſeteem wehlaſ wehl 3 aiſbehgufchi, bet pret weenu no teem, 18 gaduš weģo Kalnamuiſchās pagāſta lozekli Woldemaru Zauni leetu iſdalija un nodewa iſmeklet, waj winaš 1906. un 1907. gados bijis pee pilnas apſinas. — Beģz triju deenu ilgāš teefachanas teefa ſchīni leetā paſludnaja ſpreedumu, peģz kura atſihiti par wainigeem un noteefati: uſ nodofchānu pee ſpaidu darbeem: Wladimiras gubernas ſemneeks Nikolajs Dinkins (24 gaduš weģš) uſ 7, Aiſputes maſpilſonis Ernſts Brahlis (25) — 6 un Kaunas gubernas ſemneeks Julians Sadſewiſchš-Linkewiſchš (26) — uſ 4 gadeem, un uſ eeflodſiſchānu žetofknī: Niſchegorodſtas gubernas ſemneeks Nikolajs Godejewš (31), Leel-Wirzawas pag. lozeklis Paweļš Broedrichš (28) un Rigaš maſpilſone Ida Baſ (18) — uſ 2 gadeem Kairs un Rigaš maſpilſoni Sigismunds Hermanowitſchš (23) uſ 1 gadu un ſeſcheem mehneſcheem un Aleksandra Staruchina (28) — uſ 1 gadu un 2 mehneſcheem. bet 115. Wjaſmas ſahjneeku pulka apaſch-
kareiwis, ſeldſchera mahžeklis Samſons Pirajewš — uſ 7 deenam areſtā — par patwarigu pulka atſtahſchānu, bet pahreģoš 6 apſuhdſetoš: apaſchkareiwjuš, 115. Wjaſmas ſahjneeku pulka Alekſeju Pritomju (24) un 117. Iſborſkas — Grigoriju Murawjowu (25), Maſkawas uniwerſitates ſtudentu, maſpilſoni Aleksandru Kaſatkinu (25) un ſemneekuš — Kaunas gubernas Joſeju Kutiſchut (24), Kalugas — Aleksandru Schumlinu (26) un Roſtomas — Paweļu Balachanowu (28) peerahdijumu truhkuma deģh attaiſnoja. „L.“

Rigaš apgabalteefa pirmā kriminalnodata 29. jūlijā iſteefaja ſchahdu prahwu: 26. jūlijā 1905. gada Marienfeldta deģu tirgotawu Aleksandra eelā 118) apſtahjis leelš bars ſtreikotaju. Streikotaji iſdauijuſchi tirgotawai loguš, uſlauſuſchi durwis un pilnigi iſnihzinajuſchi wiſu tirgotawas eelſchejo eerihtojumu, peģz kam ſahkuſchi bombardet ar aſmeneem paſcha Marienfeldta dſihwoſki tās paſchās mahjas otrajā ſtahwā. Kahds Marienfeldta kalpotajš ſahjis apſchāudit ſtreikotaju baru zaur logu iſ rewolwera un biſeš. Ar ſchahweenu kahjā eewainots ari kahds 15 gaduš weģš ſehns Aleksandrs Treirats. Beģdejo ari nodewa apgabalteefai, ka weenu no nemeerneekem, jo neweenš ziti nebij ſadabujams rotā. Teefa winau tomehr attaiſnoja. — Šchīni paſchā ſehdē iſteefaja otru apſuhdſibu pret Juri Šamidtu par to, ka nakti uſ 14. ſeptembri pag. gadā uſ dſelſzeka pee Wolderaja ſtazijas kildā ar naſi uſ weetas noduhriš kahdu Iwanu Gaidſchutiſu. Winau noteefaja uſ pušotra gada noſeedneeku pahrmahžifchanas nodatās, atnemot winau wiſas teefbas un preeſchroģibas. „J. D. L.“

Rigaš apgabalteefa ſawā 31. jūlijā ſehdē iſteefaja apſuhdſibu pret Jaunpils pag. lozekli Karl Balkinu (34 g. weģš) par peedaliſchanoš pee barona ſon SeĶa mantas iſpahrdofchanas 1905. nemeeru gadā. Pahreģee wainigeē aiſbehgufchi. Apſuhdſeto attaiſnoja. — Tajā paſchā ſehdē attaiſnoja ari Aderkaſchu pagāſta riģzības komitejas lozekli pee Mengeles peederoſcho 41 g. weģo Jāni Abbelkalnu. Šchājā leetā ziti apſuhdſeti agrat noſchauti no ſodu eſpedijiam. „L.“

Peterburgas teefu palata ispreeda ſchajās deenās Saun-Velgawaš aprinka pagasta wežakā Freimana, wina palibga Reguta u. z. apelazijas ſubdiſibu pret Velgawaš apgabalteefas ſpreedumu, pež kura bija noteſati par apzeetinātā Dahbola neſchehligu ſadauſiſchānu, pee kam winſch nomira, Freimanis un Regats uš 8 mehneſcheem noſeedſneeku nodatās, bet Breedis, Pauls, Mekundis, Swarens un Urbanowiſchs uš 8 mehneſcheem zētumā. Teefu palata atzehlā ſcho ſpreebumu pret Freimani, Breedi un Swarenu, noteſajot Freimani uš 5 mehneſcheem un abuš pehdejoš uš 2 mehneſcheem 20 deenam zētumā, tadehſ ka wini neefot teefſi peedaliuſchees pee Dahbola ſſchānas. „D. W.“

Igaunijā, tā „Wirulane“ ſiwo, no 1900. g. 1. julija lihdj 1909. gada 1. julijam, tā tad 9 gadu laikā iſdferts degwihna par 16,912,583 rbk. 32 kap. Igaunijā nu eedſihwotaju ir ap 400,000. Uš ikweenu eedſihwotaju, leelu waj maju, 9 gadu laikā tā tad iſnahſ 40 rbk., jeb 4 r. 40 kap. gadā. Ja nu eewebro, ka maſi behrni un pa leelai datai ari ſeewetes nedſer, tad uš tairu dſehraja galwu zaurmehrā gadā iſnahſ wiſmaš ap 20 rbk.

Peterburga. Peterburgaš polizija iſſubtiuſe telegramaš prominjēš eſtābdem, lai meklē kaħdu loti augſtaš kaħtaš kundſi — knaſi M. D o l g o r u k u j u, kura aiſbehguſi neſin uš tureeni. Ar to wina aiſbehguſi, naw ſinamš, tomehr domajamaš, ka weenai behgt winaš gan nebuhtu bihiš ne aprehkiš, ne patiſſchāna, un tā tad wina laikam aiſlaiduſeš ar miħkato. Behglei jau tuwu pee 50 gadu.

— 1. auguſtā ap pušdeenu, tā „Pet. tel. ag.“ ſiwo, jaunbuhwetā ſemuhdens laiwā „Drakon“ notizis ſprahdſeens. Ekſplodejiš benzina motors, no kam iſzehlufēš uguns laiwaš eekſcheenē Kataſtrofaš brihdē laiwā bijuſchi 40 ſtrahdneeki, 4 inſcheneeri un kaħds laiwaš matroſtiš. Gruhti eewainoti 17. Starp gruhti eewainoteem atrodas elektro-mechanikiš Gunſiš, inſcheneriš Luħſi un Miħſi, monteeri Teſſimons un Weſchiſchewš, atſlehdſneeki Friedrichš Abholiſch, Simonowiſchs un kaħdi 10 ſtrahdneeki.

Aprobeſchojumi zittauteſcheem. Generalgubernatoreem un gubernatoreem, tā awiſeš ſiwo, dota pāwehle, ka walſiš deeneſtā par eerehdneem naw peememami poku, ſomu, wahzu un rumanu tautibu lozeeki, titai tad, ja krewu truħſtu, driħſtetu peenemt ari mineto zittautibu lozeektuš. Latweeſchi ſaraſtā gan naw mineti, bet, tā „R. W.“ ſaka, tad atteezibā uš latweeſcheem taħda pāwehle jau buħſchot iſdota agrat, jo latweeſcheem tagad gruhti naħtoteeš dabut weetaš krona un pat privateſtābdēš. Kijewā peem., kur lihdj ſchim bihiš daudiš latweeſchu par ſkolotajeem, tagad waiſeš neweens neſeefot peenemtiš ſwabadajaš weetaš.

Pleſkawā, 1. aug. Talabſkā, Pleſkawaš aprinki, ſemneeki uſbruka koleraš barakai, peekāhwa mediziniſto perſonalu un aiſneſa uš mahjamš koleraš ſlimneekuš. Uš Talabſku iſbrauza gubernatoreš.

Luganſkā, 3. aug. Starobelſkaš aprinki, Protopowitſcha muiſchā, ſemneeku ganamee pulki bij iſdfihti muiſchaš laukoš. Iſzehlāš ſadurſme ſtarp muiſchaš pābrwaldneeku un ſemneekem, pee kam pirmaiš noſchāhwa kaħdu ſemneeku ar rewolwera ſchāhweenu.

Iwerā, 1. aug. Wakar no rihta, laupitaji uſbruka paſtam, 4 werſteš no Nikolaja dſelſzjeka Sawidowo ſtaizijaš. Laupitaji eewainoſa brauzeju, weenu paſtneeku ſmagi un dimuš weegli. Paſta ſubtiujumš palika neaiſtartaš.

Maſkawā, 1. aug. Knaſeeneš ſchachowſtajaš dſihwofli uš Gaſetnijā Perewol'ā eelauſāš apbrumoti laupitaji. Mahjaš kaħdiš ſajehla troſkni un iſbeedeja laupitajuš, kuri tad metāš behgt. Behgot laupitaji raidija wairaf ſchāhweenuš uš ſargeem, kuri teem dſināš paſtaf. Weens no laupitajeem eewainotiš un apzeetinātiš.

— Weens no laupitajeem, kureſch eelauſāš knaſeeneš ſchachowſtajaš dſihwofli, iſrahdijaš par jau agrat ſodito ſagli, bet otrs par — ſtudentu. Wirmaiš apzeetinātiš, bet pehdejaiš no polizijaš eelentiš, noſchāhwaš.

Odeſa. Deenwiduš Kreewijā ſajehluſe wiſpābreju iſbriħnu Benderſkaš aprinka ſemſtwaš preeſſchneeka Kofelbaba deriba ar kaħdu bagatu ſemeš ihpaſchneeku Rihtſchiku. Kofelbabaš apnehmāš weens patš noplaut muiſchneekam Rihtſchikam peederigu 8 deſetinaš leelu labibaš lautu. Ja Kofelbabaš iſpilda ſolijumu, tad Rihtſchikam jaatwer Kamratu ſabdiſchā ar ſaweem lihdſeekem ſeeweeſchu gimnaſtju. Kofelbabaš ar ptauſchānu weizāš labi. No wiſaš apkaħtneš ſabrauzā daudiš eedſihwotaju ſtatiteeš neparaiſto pkaħweju. Kā bija pāredſamaš, Kofelbabaš winneja un Rihtſchikam nu buħš jadod 50,000 rbk. preeſſch gimnaſtijaš atwehrſchānaš. Wiſe Benderſkaš aprinkiš ſariħtoja Kofelbabam leelaš ſwinibaš. Winam paſneedja daudiš dahwanu, to ſtarpā ſudraba iſkapti. Kofelbabaš ir jaunš zilwekš, 27 gaduš wekš. Wiaſch ir kaħda garidſneeka dehlš un nobeidſiš Noworoſſijaš uniwereſtateš teefleetu nodatu. Weeſaš buħwe winam ir tihri atletika un augumš tit leelš, ka wajadſeja pagatawot ſewiſchki garu iſkapti. Scho iſkapti uſglabāš par peemianu naħtoſchāš gimnaſtijaš telpāš. Kofelbabaš nopkaħwiš deenā apm. 1,000 knadr. aſiš, ko neſpehji pat eewingrinaješ ſemneeku pkaħwejēš. Paſpehlete 50,000 rubk. deht Rihtſchikiš nebuht naw palizis nabagaš. Wina mantiba ſneedjaš pee 5 miħſoneem rubku. Beſ 50,000 rbk. preeſſch ſkolāš buħweš Rihtſchikam jadod wehl it gaduš 4000 rubk. preeſſch ſkolāš uſtureſchānaš.

Mogilewa. Drſchā ſchinis deenāš apbedita kaħda 14 gaduš weza gimnaſiſte. Wina iſwaroziš winaš paſchāš meekgaš tehwoš un draudedamaš ar ſteeneem, peeteizis, lai neweenam neka neſaka. Meitene ari ſlehpufe. Zeturtdā gruhtneezibaš mehneſi mahte dabuſe par notikumu ſinat, aiſweuſe meitu uš Mogilewu pee aħrita, lai taš maħſſigā zetā iſnihzinatu augli. Aħriſtiš, ſinamš leedſeēš to darit. Pābrbrauzot Drſchā ar kaħdaš puħſchotajaš palihdiſibu iſdeweēš augli nodſiht, bet meitene ſaſtimuſe un nomiruſe. Mahte ſaudejuſe praħtu. „Reſch“.

Baku, 1. aug. Behgot tita noſchautš kaħds ekſpropriatoreš, kureſch bija eenahziš kaħda inſcheneera dſihwofli un peepraſſja 1500 rbk.

Aħrſemeš.

Neſkatoteeš uš **Greekijaš** meermihligo atbildi **Turzijai,** ka greeku waldbiba naw wainiga pee greeku ſlagaš uſzehlchānaš **Kretā,** turku waldbiba tomehr **Greekijai** peefubtiuſe **ultimatimu,** kuraſ pēpraſa, lai **Greekija** uš wiſeem laiſeem atſaſaš no **Kretas.** Turzija azim redſot grih taru. Greekija no Kretas galigt atſaziteeš newar. Kreta titai wahrda pehž pehdejā gadu deſmitā pēdereja pee Turzijaš. Kretu apdſihwo pa leelakai datai titai greeki, kuru tur ap 250000, kamehr turku titai kaħdi 40—50000. Kreta dabifſti un wehſturifſti ſaiſiita ar Greekiju, kura uſſatama tā Giropāš žiwiliſazijaš ſchubpliš. Jaunturku waldbiba, redſamaš, tomehr truħſti iħtiš žiwiliſazijaš ſajehgaš. Par tairu zenu Kretā uſturet turku kundſibu ir barbariba. Pehž turku ultimatumā ſanemſchānaš greeku waldbiba greekuſeš pee leelwalſtju ſubtaeem Atenāš, lai tee palihdiſetu uſturet meeru ar Turziju, jo weena pret Turziju Greekija neka neeſpehji, to wina ſina no pehdejā greeku-turku kara. — Kretas waldbiba, tā „Hawaš“ ſiwo, ſinojuſe aiſfargu walſtju (Kreewijaš, Anglijaš, Franzijaš, Italijaš) generalkonſeekem, ka wiſiš pamudinajumi, lai eedſihwotaji, kuri grih, lai Kretu peeweeno Greekijai, noxemtu greeku ſlaga, eſot beſ panahſumeem. Waldbiba

pret tautas gribu neesot eespehjamš nonemt greeku karogu, kurešā pajelš Kanejās žetotfni. Kretas šalās waldiba 1. augustā eesauza deputatu palatu un atdewa tai šawās pilnwaras. Uš Kretas waldibas šinajuma pamata, aifšargu waltis nolehma nošubtit uš Kaneju šatra wehl weenu šara fugi. Anglija išdewa riškojumu, lai uš Kretas šalu nelawejošči noeetu weens no teem šara fugeem, kurei šahw Malšas uhdēnos. Dirs teel gatawots uš aifšbraufšchanu. Franziija uš Kretu nošubtitija kreiferi „Wiktōr Hugo“ un tresčo tura gatawibā. To pašču darija Štaliija. Kreewija, lihds otrā šara fuga atbraufšchanai uš Kretas uhdēneem aifšubtitija weenu leelgabala laiwu. Kad južas špehti buhs pee šalās paštiprinati, aifšargu waltis ar waru nonemšot greeku karogu, ja tas pats lihds tam laikam jau nebuhs nonemšs. No Konštantinopoles šino, ka pehz turku eškadres aifšbraufšchanas uš Karpatošs šalu, aifšargu waltiju šubtit eefneegušči turku waldibai pašinajumu, ka winas špehruščas šofus, lai dabutu prom no Kretas šalās greeku karogus un tadehš lihds turku waldibu nešubtit šawās eškadres uš Kretas uhdēneem. — Ar šahdeem lihdsēteem, šaprotamš, leelwaltis Kretas jautajumu neiššēirs. Kreta buhtu peeweenojama pee Greekijas. **Peršija** nemeeri neaprimš. Šaunais šchachs par šchachu nemas negribot buht. Wina wehleschanās ešot, žetot tehwaš lihdsi uš Širopu. Šaunais šchachs pat mehginajis behgt un nonahwetees. Lai winu apmeerinatu atšauts ta maštei to apmeklet, bet gala rezultats: raudot masais šchachs, raudot mašte, šura bašchjotees par šawa behrna likteni, jo haidotees par to, ka šchacha nenogalinot. — Nazionalisti prahtojot Peršiju pat iššludinot par republiku. — No žitām waltim mas šas šinajams. **Šweedrija** štreiks turpinās. Štreiko wehl ap 200,000 štrahdneeku. Žil noššahrištamš, tad štrahdneeki, šchoreiš wismas, neušwars. Šaustštrahdneeki nestreiko. Weetweetam štrahdneeki pat jau šahš eet pee darba. — Pehz šahdas telegramas no Kobes (Šapanā) ap Toša šalam ploškjušes breesmiga wehtra, šura išnižinajufe šahdu šoratu šwejneeku šloti. Noššibtušči 450 šwejneeki un pašudušči 100 fugu, kurei bijušči pee lahđeti ar šorakeem. Iššubtititi šara fugi, lai šneegtu pašlihdsību. — 14. (1.) augustā Wibas ešera turumā (Šapanā) atšal bija šajuhtama šipra šemes trihze. Šagrautas wairakas mahjās šiwā un Šafā. Pehz bašchām šinam, nošgalinati 21 un eewainoti 70 žilweki. Šino, ka nodššufšchā wulkona Šfuti galotne eebrukufe šrateri. Šotijā bija juhtamš šilai nešiprs apašššemes gruhdeens.

Štoholmā, 14. (1.) augustā. Šchodeen paleet 10 deenas, šamehr štreiks jau turpinās. Weers nekur naw tizis traužets. Waišes, peena un žitu pahritas lihdsleku ir galwas pilšehtā pa pilnam. — Šoteburgas pilšehtā ari šaweembās peerakšitee štrahdneeki šahjušchees leelakā ššaitā pee darba. — Šelsingborgas pilšehtā atšaišs no deenesta wišš tramwaja pašonals, tadehš ka bij peebedrožees šreikotajeem un notekšā laikā neatgreesās atpašat pee darba. — Šarslhamnas pilšehtā wišš drukatawu štrahdneeki ušnehma atšal darbu.

Konštanze, Badenē, 14. (1.) augustā. Šabrikas štrahdneeki šche uššahka štreiku, pee šam išžehlās šaduršme ar poliziju. **Diwus šreikotajus nošchahwa.**

Šujorkā, 14. (1.) augustā. Šeemet-Šmerikas Šabeedroto Waltiju južas ministriija pahššpreešch jautajumu par diwu jaunū bruku fugu buhwi, no šureem šatš buhs 30,000 tonu leels.

Mušju bildes.

Šaunpils, šuru pehz šahda noššahšta 1301. g. buhwejis Šofšrids šon Šogge, atrodas šrahšchā, dabas jaukumeem

bagatā apwidū, uš šahdas ešera puššalās. Par Šaunpils šahkumu un winas likteni pirmos dišnos gadu šimtenos pehz winas želšchanas mas šas šinams. Ap 1550. g. wina nošdereja išdeenejušcheem ordēna warenažem to wežuma deenās par atpuhtas weetu. Pirmais Šaunpils ihpahšneeks, par šuru ari ir pašcholas šinas, bija šawā laikā warenais barons Diešš šon der Necke, kurešch šahžehlās un weda šaru pret pašču heržogu Šothardu Ketleri. Nekis negribeja šahwet šem heržoga, bet teeshi šem pošu šaraka. Nekis ušštatija ka šawu peederumu ari Šobeli, šuru heržogs tam bija apšolijis, bet wehlat negribeja dot. Šarons Nekis ušbruka heržoga Šafai muišchai un no šureenes uš Šigu pahrdošchanai aifššina 400–500 heržoga wehršču. Apgahđajees ar žeta grahmatu no pošu šaraka un atšahjis mahjās šawu brahli Šerhardu Nekis ar eeguhtu nauđu dewās uš Wabžiju, bet ari heržogs Šothards Ketlers nešnanda. Neššatotes uš wišu pošu šaraka drošchibas grahmatu heržogs žeta ušbruka Nekim, to šawangoja un 1566. g. aifšweda uš Šelgawu. Nekim nu nešas neišhđseja, bija jaatšahšas no Šobeles. Bet tizis waka Nekis heržogu apšubđseja pee pošu šaraka. Šrihđi un ušbrukumi turpinajās. Weidšot šilai wehl šawās muššcha beigās, Nekis, šuram jau bija pee 70 gadu, iššihga ar heržogu. Nekis atšahjās no Šobeles, bet šita atšihšis par Šaunpils un pee šas peederigu muišču dšimtihpahšneeku un atšwabinars no šwehresta heržogam. — Šawadi laiki. Šrahti pa tam šahjās šaudim. Šaunpils wehl tagad peeder baronu Ņeku dšimtai. Šaunpiliš ar pušmuišcham tagad 7024 def. muišchas un 3082 dešetinas šemneeku šemes. — Šhdoles (Šdwales) pils weena no wišššaištakām šuršemes muišcham. Šhdoles pils ar pošu, ešaru un šaimneezibas eššam ešnem ap wešelu kwadratwersti leelu gabalu. Šhdoles muišcha, šura ir 18 werštes no Šuldigas un 47 werštes no Wentspils, peeder baronam Ņekšanderam Šehram. Pee Šhdoles ar pušmuišcham peeder 12,098 dešetinas muišchas un 3369 def. šemneeku šemes.

Drukās kluhda.

Pašahjušchā „Mahjās Beēša“ numurā aij pahššatitšchanas pee šalikto burtu pahššlaušchanas, deemšchehl, notikufe burtu nepareiša šarindošchana. Ša ka romana „Šad druwa breiš“ tekšš žaur to weetam gruhiti šaprotamš, tad nepareišš šaliktos gabalinus no „Šo gan ir darijušči“ u. t. t. weetas šahšot nodrukataju wehl reiš, tā, ka teem wajaga ššanet.

Grahmatu galds.

Šedatžijai peešubtitas šetoščas jaunās grahmatas:

Manas mahtes peemini. No Š. Šošeggera. Šultojumu išgahđajis Ņpišču Žehšabs. Šelgawā, 1909. Apgahđajis Š. Šandsbergs, Šatolu eelā Nr. 7. Waksā 15 šap.

Šibijas šimibas. Dr. D. Šištapa. Waksā 30 šap. Šigas Latweišču Šeēdribas Šerigu Grahmatu Šodakas išdewums. Šiga, 1909.

Walejas wehštules.

Širšneeku Šošjai. Šuhššam ušdot Žuhšu adreši šon. nošubtitšchanai. **Š. Š.** — **Ņ.** Žuhšu orišinalšahitu drišš nodrukataju. **Š. Š.** — **W.** Širšnigi pateizamees.

Šedaktors: Dr. philos. Š. Šalits.

Šhpahšneeks un išdewejs: Dr. phil. Ņrnolds Šlates.

Buhwes apšalumus,

šehka un šaimneezibas leetas par peerehmigām ženam peedahwā **Š. Šilenceša** jaunatwehrtais weikals

Šuworowa eelā Nr. 3.

PARZES LATV.

MAKŠL. N. RAKŠT.

Beekta Rigas Sawst. Kredit Beedriba,

Terbatas eelâ Nr. 7. Telefons 1905.

Makfa par noguldijumeem 3—6 procentes.

Aprehkina par wekselu diskontu 7 1/2—9 1/2 procentes.

Rase atwehrtā no pulksten 10—3.

Wald e.

Stiprināšanas

lihdseklis.

Dr. Hommel'a Hematogens

Peeprafot fewischi jausiwer

Glehenpadomneeks Dr. A. Kobylins Sw. Peterburgā: „Lefošā gabā es Dr. Hommel'a Hematogenu parastiju 28 fastimūšceem augstā mehā ar fronišku anaemiju slimneekem, — panahumi pahrspehja wišās zeribās, fewischi pee jauneem slimneekem un beheeneem. Panahumi bij netit ween apeties ušlabošānā, bet fewischi azis trištōšā bishwala fejas trahša un apeties atgreeschānās pee slimneekem. Dr. Hommel'a Hematogens ir nepahrspehjamis lihdseklis pehž tarstama slimibam wīru labošānās šādijā.”

ir no wairā tā 5000 eefš, un ahrsemju profesoreem un ahrsteem par wišlabato atsihts, dabujams wišās apteekās un apteeku pretišu pahrdotawās.

Dr. Hommel'a Hematogenu un patādarinajumi jaatraida.

R. Nebelsiecka pehzn.,

zalku eelā 11, blatus trahstafel,

gumijas un metala stempeli grawuras, klischejas un trahsas

peedahwā lehti gish-tatā iswedumā jau kopš 25 gadeem.

Slimeem

wahseem, abas zahrtas, iswilkumi no dshwneeku fehlu rseedsereem „Sefara schidrum” isgatawots pehž D. Letnichina parauga no D. Kalenitschenko laboratorijas. Simisti-populara literatura par fehklas iswilkuma darbību uš

zilweta organizmu, fastahdita sem ahrstu Abramowa un Winogradowa redakcijas, isubta bes makfas. Adrese: A. Kалениченко, Москва, Козловский пер. № 21, кв. № 66, собственный домъ.

Platons „Sefara schidrum” no D. Kalenitschenko makfā 2 rbl. 50 kap. fustifichana 1—3 slakoni 40 kap. (war ari uš pehzmakfu).

Manā apgahdibā dabujams:

Lemermuras lihgawa.

Stahšs no Waltera Skota. Latw. no A. Deglawā. Makfā 75 kap.

Heruhuteeshi. Drama 5 zehl. no Borutu Jahna. Makfā 40 kap.

Jannā pafaulē. Romāns 3 dašās no Augustā Deglawā. I. dašā 60 t., II. dašā 60 kap., III. dašā (Matintās lomās) 1 rbl. Wišās trihs dašās kopā 2 rbl.

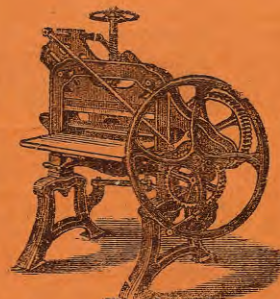
Hannele. Sapnu djeja no G. Hauptmana. Lulko. Wpafija. Makfā 40 kap.

Grusts Plates,

Rigā, pee Petera basnijas un Stahran eelā Nr. 18.

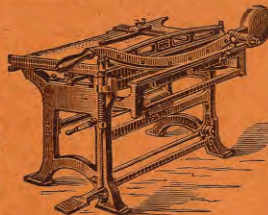
Grahmatu feetuweem, kartonāschu fabrikam, grahmatu drukatawam, papiru fabrikam

u. t. t.

Papiru greeschamā mafchina.

krachjumā.

Papfahlepres.

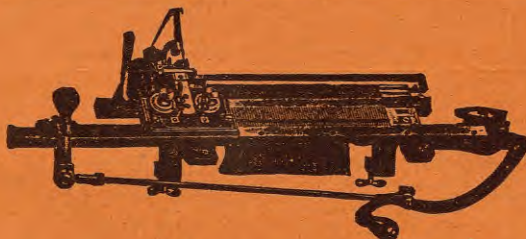
Walymafchina.

Wifas zitas mafchinas lehti uš pastedesejuma.

Hugo Herm. Meyer,

Rigā.

Firma pastahw 36 gadus.

Kronberga 'Baltica'

ir labatā familijas

adama mafchina,

weenigā mafchina, kura jawās weentahrschās konstrukcijas, weeglas apreeschānās un weeglas cemahzichānās dehl ir katram cewchlama. W mafchinas war 150 dachadus preefshmetus un 185 musturus šadit. Kamahziba par brishwu. Par mafchinas sabumu un isfurību teef galwots.

Dabujamas weenigi pee

J. Kronberg, Rigā,

adamo un schujmafchinu weikalā, Kungu eelā Nr. 28.

Baltijas audeklu manufaktur-fabeedriba,

Rigā. (fabrika Reugeragā). Rigā.

War fabrikas zenam pahrdod pafschu pahrdotawā

Kungu eelā Nr. 22

Linu un pakulu dšijas un wifadas audeklu prezes, kā ar balinatus un nebalinatus deegus un fehnore.

Wfells gultas, behrun ratinus, mafgajamos stekus, petrolejas wahritajus, tehjmafchinas, emalj. wahram's traukus, petrolejas krachinis, sikla un fajanka prezes, nikelā un alfenida prezes, peedahwā wa lehtatām zenam

J. E. Muschke

lampu fabrikas noliktawa Terbatas eelā Nr. 18.

Metala kapu froni eelā iswehlē lehti.

Catweeschu Laukfaimneeku Ekonomiskà Sabeedriba

Rigà, leelà Kehnimu eelà Nr. 29

un

==== sawàs nodatàs: ====

Muffnè	Jelgawà	Schagare	Wentspilk
Auzè	Leepajà	Smiltene	Wainodè
Baufkà	Laudones-Ofseenà	Subatè	u. t. t.
Dobelè	Resefnè	Talsos	
Sekabmeestà	Saldù	Wallà	

peedahwà wifadas laukfaimneeziabas maschinas un rihkus, fehklas, mabfligus mehflus un zitus semkopibas peederumus.

Par beedreem Sabeedribà war eestabtees abeja dšimuma laukfaimneeki, kà ari beedribas, eemalfajot wismas 10 rbl. dalibas un 1 rbl. eestabšanās naudas.

Sabeedribas laitrafšs „Semkopis“ isnahk reift nedekà un malfà ar peefuhtišchanu beedreem 1 rbl., nebeedreem 280 kap. gaba.

Deb^t

Kapitals

Kred^t

==== Kursi: Kantoristeem
Gramatwoscheem
◊ kungeem un damam. ◊
Sakums katrā laikā. Prospekti par w.
J. Kasimirs, Rigà, Bastejapulw. 11, pr. kreew. teatr.

Praschana ir: **Kapitals!**
Augstaka alga! Labaks stawoklis!
Zeen. welkaln. par weli usr.
kreeln. spekus. Ludsu peeprasit.

15 rbl. weetà tikai par 3 rbl.

isfubtam us pehymafu un bes eemalfas flaisus un isfurgus atklatus lungu labatas pulstenuš is ihšia ameritanu jaunšelta „Prima“ (ne seltišus) ar apbrihnojumu gravuru, uswekkami bes atšehgas par 36 stundam reift ar galmošumu par pareiju gaitu us 6 gadi. Šhos pulstenuš pat špezialistis neišfaktis no ihšteem šelta 56% prowes, kuzi malfà 60 rbl., 2 gab. 5 rbl. 50 kap., weens damu 4 rbl. Tahbi pašči šegti ar 3 wahzimeem „Doubleor“, apbalwoti medakam, 6 rbl., 2 gab. 11 rbl. 40 kap., weens damu 7 rbl. Par brihwu teel peelifts pee tatra pulstena: 1) panžera šehbite no tabba wat šelta, 2) šubraba brelots 84% seltišs, ar štaiflu gravuru, 3) šamta maišišč pulstena usglabafšanai no bojafšanās. Adreše: **Варшава 9, Торговый Домъ Т-ва „Конзенвентъ“, 1 почтовое отделение.** Par pulstena šubtišchanu un eepafafchanu jamalfà no 1—4 gab. 50 kap., bet us Sibiriju 75 kap. Us Sibiriju bes eemalfas neišfubta. Korepondenže kreewu waj wahju walodās.

J. Nicklas, Rigà,

eerotschu kalešu meistars.

Mana

eerotschu magasina

atrobas

tagad tikai

leelajà Smilšchu eelà 9,

retahlu no biršas.

==== Filiale Jelgawà. ====

Leelakà iswehle pa lehtakam ženam.

Leelakà islabofšanas darbniza.

Ihšta No 4711

Eau de Cologne.

Wifu šmarschu ideals.

Wehl nefafneegta aroma un šewiščti atširdinofšs ir

No 4711 Eau de Cologne,

tagad wifam ihglihtotam ihšširam palizis nepezeefšams.

Ferd. Mülhens,

šelnè pee Reines un Rigà.

Magasina: Šchkuhmu eelà Nr. 15.

A. Schmidt,

šchaujamo eerotschu meistars, Rigà,

Marštala eelà Nr. 14, tel. 1204,

peedahwà šawu bagatigo šinšchu šchajumu, kà: trihs. un diwštobru. Winššetera, Püršča, Šahwas un mehřku šintes, kà ari wifadu šifsemu rewolwerus un pištoles par lehtafam ženam.

Reparaturas, kà štobru pabruršchana us labu šchafšchanu, šefofche eerotschu pabrgrošijumi us žentraluguni u. t. t., tapat ari tahlfstatu šeel-pratejiřta islabofšana pee mehřrenas atklofšibas.

„Waldschlößchen“ Merzens.